

068/2

2

1968

მკვლევარ

კონკრეტული

საქართველო

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების

მონაგბე

№ 2 (44)

19 თბილისი 68

რედაქტორი — ეკემია ქარელიშვილი

სარედაქციო კოლეგია: დ. ანთაძე, ვ. გოძიაშვილი, ო. ევაძე,
ნ. გურაბანიძე, დ. მჭედლიძე, ბ. ჟღენტო,
ნ. შვანგირაძე, გ. ციციშვილი, ა. ხორავა,
დ. ჯანელიძე.

ლილი ხელოვანი

ნახმპარი საუკუნეა. რაც ქართული სა-
მსახიობო ხელოვნების ტახტი ვერცო ანჯა-
ფარიძეს ეკუთვნის.

რამა ისოდენ ხანგრძლივი მეუფების სა-
იღუმლო? მხატვრული მოვლენის სიმღიერე,
უბრალოდ ყოვლისა, დამოკიდებულია იმ
შოქალაქობრივ მიმართებაზე, რომელიც
დამყარდება ხელოვანსა და მის დროს შო-
რის. ეს იმას ნიშნავს, რომ ხელოვანის მოქა-
ლაქობრივი პოზიცია უნდა იყოს ნათელი,
გარკვეული.

ვერიკო ანჯაფარიძე 50 წლის წინათ მო-
ვიდა ქართულ თეატრში — მაშინ, როდესაც
ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში
უმნიშვნელოვანესი, თვისობრივი ცვლილება
მოხდა. ბრძოლის ეპოქა მოითხოვდა ნა-
თელ მიზანს, იდეალს, რომანტიკულ აღმა-
ფრენას და ურყევ რწმენას. ხელოვნებაც ამ-
გვარი იყო საჭირო.

სწორედ ამ დროს თბილისის სცენაზე პირ-
ველად გამოჩნდა ვერიკო — ნახი, პეროვანი,
სიმღერასავით უღერადი სიტყვით და განსაც-
ვიფრებელი ძალის რწმენით აღჭურვილი. მა-
შინ, გიორგი ჯაბადაის მიერ დადგმულ ბრი-
ეს „სარწმუნოებებში“, ეს იყო უნატიკული
რწმენის ეგვიპტელი ქალწული იაუმა. რომე-
ლიც თავისი ხალხის კეთილდღეობას შეგნე-
ბულად, სინაურული სწირავდა თავს.

მას შემდეგ ვერიკოს გმირები — ივლითი,
მარგარიტა, გინატრე, ანო, მაყვალა, ჯავარა,
კლეოპატრა, ბეზია, დედა, მედეა — ვინ მო-
სთვლის რამდენი ეროვნების, ასაკის, დროის-
სა და ბუნების ქალი, ყველა ნათელი იდეა-
ლის რწმენით ცოცხლობდა სცენაზე, იბრძო-
და მათთვის და ამ რწმენას ეწირებოდა. რწმე-
ნის ძალით გასხივებული იყო ეს სიკვდილი
იყო მათი გამარჯვება.

ვერიკო ანჯაფარიძის ხელოვნება თავისი
ბუნებით გამარჯვებული რწმენის ხელოვნე-
ბაა. ამგვარ ხელოვნებას სინარული მოაქვს
მაყურებლისათვის, რადგან მასაც რწმენით
აღაყვებს, სულიერ ძალას მატებს. ამაშია ვე-
რიკო ანჯაფარიძის ხელოვნების დიდი ძალის
უპირველესი საიდუმლო.

ნათელ იდეალს, ჰუმანიტარ რწმენას, მეგრ-
ძოლ სულიერ ენერჯის თავისთავადაც ზემო-
ქმედების დიდი ძალა აქვს. ვერიკო ანჯაფარი-
ძის ეს სულიერი ძალა კი, გარდა ამისა, ცნო-
ბიერების იშვიათ ფორმაშიც ვლინდება —
ხელოვნებაში.

როდესაც ვერიკოს სცენაზე ხედავ, ის გი-
ტაცებს თავისი გმირის სიცოცხლით, ამ
მშფოთვარე სიცოცხლის მონაწილედ გხდის.
უჩვეულო სულიერი მღელვარებით გაყვებს

და განიჭებს იმ განსაკუთრებულ სიაშოვნე-
ბას, რომელსაც სულიერი აღმაფრენა, ესთე-
ტიკური ტკიბობა ეწოდება.

მისი გმირის ღრმა წამლეკავი ემოციებით
შეშფოთებულებს, აღელვებულებს, ცრემლი-
ანებს იმ წუთებში აღარ გვესმის, რომ ვიყო-
ფებით არა მარტო დიდი გრძნობების ტიპი-
ზალი, არამედ დიდოსტატი ხელოვანის
ტყეობაში.

სპექტაკლის მსვლელობის დროს ჩვენ ვერ
ვაცნობიერებთ, რომ ვერიკო ანჯაფარიძის
სცენური სიცოცხლის უნაკლო წუთი დიდი
ხელოვანის ნახვალაია: ყოველი სიტყვა —
უღერადი, ფერადი, მოძრაობა — მხატვრის
მონახაზის ტოლფასი.

ვერიკო ანჯაფარიძის მხატვრული სიცო-
ცხლის ყველა წუთი ხელოვნებაა. ეს წუთები
ტილოზე რომ იყოს აღბეჭდილი, ამ გამოფე-
ნას ვერა დარბაზი ვერ დაიტევდა.

მამასადამე, ვერიკო ანჯაფარიძის დადები-
თი იდეალისათვის მებრძოლი სული ჰუმანიტა-
რი ხელოვნების სახით იღვრება. ამაშია მისი
შემოქმედების დიდი ძალის მეორე საი-
ღუმლო. ასეთია საერთოდ ყველა დიდი ხე-
ლოვნების საიდუმლო. ამიტომ ამ მხრივ ვე-
რიკო ანჯაფარიძე გამოაჯაღლის არ წარმოად-
გენს. გამოხატვისი სხვაშია.

(ენობლია, რომ ყველა სხვა ხელოვანისა-
გან განსხვავებით, მსახიობი მხატვრულ ნა-
წარმოებს საკუთარი პიროვნებისაგან ქმნის.
ამიტომაც აქვს ასეთი მნიშვნელობა მის პი-
როვნულ — გარეგნულსა და შინაგან მონა-
ცემებს, თვისებებს, ასაკს... განსაკუთრებით
მათთვის, ვინც თავისი შემოქმედებით მეგრ-
ძოლია, სულით ძლიერი, აქტიური. ამგვარ
ხელოვანს განსაკუთრებით სჭირდება ახალ-
გაზრდობა.

ახალგაზრდა ხარ მაშინ, როდესაც გაქვს
სურვილები, როდესაც გიყვარს, გძულს, მო-
ითხოვ, შფოთავ, იბრძვი, გჯერა, გწამს... თუ
ეს ასეა, მაშინ ვერიკო დღესაც ახალგაზრდა.
მისი უდიდესი სულიერი სამყარო ახლაც სავ-
სეა სურვილებით, სიყვარულით. შეუძლია
ბრძოლა მედგარი და უსათუოდ ცეცხლის ხაზ-
ზე, იმიტომ რომ სწამს თავისი სიმაართე...
ასეთია ის დღესაც — შვიდჯერ ათი წლის ვინ
ამოხსნის ამ საიდუმლოს?

ვერიკო ანჯაფარიძის ხელოვნება დღესაც
იგივეს გვაკვლავს ქართული სცენის ამაღ-
ლებიდან — არ ღირს სიცოცხლით, თუ სასი-
კეთოდ არ მოსულხარ ამ ქვეყანაზე, თუ არ
გიყვარს ადამიანი, თუ არ გაქვს რწმენა.

ნათელა ურუშაძე

საქართველოს თეატრალური საზოგადოებისაგან

ჩვენო ძვირფასო ვერიკო!

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი მოგესალმებათ თქვენ, ქართული საბჭოთა თეატრის ერთ-ერთ ფუძემდებელს, საყოველთაოდ აღიარებულ ხელოვნანს, ჩვენი ქვეყნის საამაყო მსახიობს, თქვენი სასცენო მოღვაწეობის ორმოცდაათი წლის-თავზე.

თქვენ ქართულ სასცენო ხელოვნებაში განსაკუთრებული ადგილი გიჭირავთ. თქვენს თამაშში მაყურებელს აოცებს პლასტიკური ჟესტი და ვირტუოზული ტექნიკა, თავისებური, მიუღწეველი მეტყველება და ცეცხლოვანი ტემპერამენტი. შეამბოხე სულის მსახიობს არ გიყვართ შემოქმედებაში მოღუწება, უფერულობა.

თქვენს მიერ განსახიერებულ როლებში ძნელია მოიძებნოს ისეთი სახე, სადაც თქვენ არ ჩაწვდომოდით მის სულს, არ გეპოვათ ყოველი მათგანისათვის საინტერესო სცენური გამოსახულება. ერთნაირი მხატვრული ძალით ჰქმნით როგორც ტრაგიკულ, ისე სახასიათო როლებს, სადაც თითოეული მათგანი ქალთა გრძნობების მთელი გამაა.

ვინ დაივიწყებს თქვენს მიერ განსახიერებულ რომანტიკული ხილვის შედეგს ივლითს, განებივრებულ კლუბატრას, ტრაგიკული ბედით აღჭურვილ მარგარიტა გოტიეს,

პატრიოტ ქალ ჯავარას, ან სიყვარულის მსხვერპლს მაყვალას, ყველა ამათთვის თქვენ გაქვთ ძლიერი გულისთქმა, პათოსი და შესრულების ძარღვიანობა.

თქვენმა ქალებმა იციან ნამდვილი, თავგანწირული, მგზნებარე სიყვარული.

ტრაგიკული როლების განსახიერების დიდი ოსტატისათვის თითქო უცხო უნდა იყოს კომედიური ქანრი, მაგრამ თქვენ პოულობთ სრულიად უბრალო, მაგრამ ღრმა რეალისტურ ტონებს სახასიათო როლების შესაქმნელად.

თქვენ ფლობთ სცენური სილამაზის საიდუმლოებას. იცით, რომ მსახიობის მიერ განხორციელებული მოქმედი პირის სილამაზე დამოკიდებულია ამ გმირის სულიერი სამყაროს გახსნის ცოდნაზე.

მადლობა თქვენ, ამ მაღალი პროფესიონალიზმისათვის.

მადლობა იმ სიხარულისათვის, რომელიც მრავალჯერ მიგინიჭებიათ მაყურებლისათვის.

იცოცხლეთ ჩვენი ხალხის სასიხარულოდ და საამაყოდ. გისურვებთ კვლავაც მრავალჯერ ყოფილიყოს დადაფნული თქვენი იმეათი ტალანტი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი.

ქ ა რ თ ვ ე ლ ი მ ნ ე რ ლ ე ბ ი ს ა გ ა ნ

ჩვენო ძვირფასო და საყვარელო ვერიკო! თქვენი მეგობარი ქართველი მწერლები გულმხურვალედ გილოცავთ დიდებულსა და სახელოვან იუბილეს!

ამ საზეიმო დღეს მიელს თქვენს ცხოვრებასა და შემოქმედებას შარავანდედათ ადგას ქართული თეატრის შუქნათელი. თქვენი დღესასწაული ქართული თეატრის დღესასწაულია. თქვენი იუბილე სილამაზისა და სიხარვისა, სიცოცხლისა და სიჭაბუქის იუბილეა.

სწორედ ამიტომ ქართველი ხალხი თქვენთან ერთად ზეიმობს ამ დღეს, ქართველი მსახიობის დღეს, ვერიკოს დღეს.

ორმოცდაათი წელია, რაც ქართულ სცენაზე განუმეორებელი და თვალისმომჭრელი ფერადონებით ბრწყინვალეებს თქვენი მადლიანი ნიჭი. თქვენი ნათელი დიდოსტატობითაც მალღუწებოდა ქართული თეატრის ჭერი, თქვენი მორთოვარე ხმისა და დიდი არტისტული სუნთქვის მეშვეობით იხდებოდა ეროვნული თეატრის ფარდა ქართულ სცენაზე.

საყვარელო ვერიკო! თქვენ ყოველთვის იყავით ქართული მწერლობის დიდი მეგობარი, მისი საუკეთესო ნიმუშების შესანიშნავი აპოკალირიზატორი.

მხოლოდ და მხოლოდ მაღალის ნიჭიერებით, კეთილშობილებით, მამულიშვილობითა და კდემამოსილებით დაიპყრით თქვენი თავგანისმცემელი ქართველი მწერლების გული. თქვენა ხართ მუშა არაერთი ქართველი მგონისა! ამიტომ გავიძახით ასე ერთხმად.

ვერიკო ქართული სცენის ნესტანია, მისი სიყვარულია, მისი მშვენება, მისი პოეზია და უკვდავება!

იცოცხლეთ და იკამყაშეთ ქართველი ხალხის გულგასახარად ჩვენი სახელოვანო დაო, ჩვენი ერთგულო მეგობარო!

საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობა.

უკრაინის თეატრალური საზოგადოებისაგან

ძვირფასო ვერა ივლიანეს ასულო!
უკრაინის თეატრალური საზოგადოება გილოცავთ უმშვენიერეს თარიღს. თქვენ ნახევარი საუკუნე უსწირეთ საბჭოთა თეატრის წინსვლის საქმეს. ამ ხნის განმავლობაში შექმენით მთელი რიგი დაუფიქვარი სახეებისა, რომლებმაც გაამდიდრეს მსოფლიო თეატრის საგანძური, თქვენი სახელი კარგადაა ცნობილი არა მარტო ჩვენში, არამედ მის ფარგლებს გარეშე. თქვენის მეოხებით აღიზარდა სცენის ოსტატთა რამდენიმე თაობა. თქვე-

ნი ხელოვნება არის გმირობა, რომელიც საყოველთაო აღფრთოვანებას იწვევს. მიიღეთ ჩვენი გულწრფელი სურვილები — მრავალწლიანი იტაცებით მრავალეროვნული საბჭოთა თეატრის საკეთილდღეოდ.

ხაი კვიტინი ვ ვიკას ნეპორუშნა დრუჟბა გრუზინსკოვო ტა უკრაინსკოვი ნაროდოვ.

უკრაინის თეატრალური
საზოგადოების პრეზიდიუმი.

აზერბაიჯანის თეატრალური საზოგადოებისაგან

ისეთი დიდი მსახიობის, ადამიანისა და მოქალაქის იუბილე, როგორც ვერაიკო ანჯაფარიძეა, არ არის მხოლოდ ქართველი ხალხის ზეიმი. ეს მთელი საბჭოთა ხალხის და, მათს შორის, აზერბაიჯანელთა დღესასწაულიცაა.

ამიტომაც ამ ზეიმს სულითა და გულით ეულოცავთ არა მხოლოდ იუბილარს, შესანიშნავ ქალს, ჩინებულ ადამიანს, უბრწყინვალეს მსახიობსა და ახალგაზრდობის ნაცად აღმზრდელს, არამედ მთელ ქართველ ხალხს, საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებრიობას.

ძვირფასო ვერაიკო!
თქვენ, როგორც მარჯანიშვილისეული რომანტიკული თეატრის წარმომადგენელი, დაუფლებული ხართ მარადიული განახლების ხელოვნებას. თქვენ მოუსვენარი და მებრძოლი ადამიანი ხართ. ამიტომაც არასოდეს კმაყოფილდებით მიღწეულით. მუდამ ეძიებთ, მუდამ ცდილობთ აღმოაჩინოთ აქტიური ხელოვნების ახალი სამანები.

მადლიერი მაყურებელი ვერასოდეს დაბ-

ვიწყებს თქვენს მიერ შექმნილ უბაღლო სახეებს. უკომპრომისობა ცხოვრებასა და ხელოვნებაში — აი, რა არის მთავარი თქვენთვის. თქვენი ნატურის ადამიანი ვერ შექმნიდა უფერულ ხელოვნებას, ამიტომაც რასაც არ უნდა შეეხთ, ყველაფერს თქვენი მდიდარი ინდივიდუალობისა და მომაჯადოებელი არტისტიზმის ბეჭედი ახის.

ვერაიკო ხანუმ! თქვენ შექმენით დაუვიწყარი სახე რუსი დედისა, ასევე უბრწყინვალესი იყო თქვენს მიერ შექმნილი ქართველი დედა, მაგრამ არც ერთ ამთავანს არ ჩამოუვარდებოდა აზერბაიჯანელი დედა, რომლის როლიც შეასრულეთ ფილმში „შეიძლება თუ არა ეპატოსი?“.

აზერბაიჯანის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის სახელით გილოცავთ შემოქმედებითი მოღვაწეობის 50 წლისთავს, გისურვებთ ჯანმრთელობას, ხანგრძლივ სიცოცხლეს.

აზერბაიჯანის თეატრალური
საზოგადოების თავმჯდომარე
მ. მბრღანოვი

ბელორუსიის თეატრალური საზოგადოებისაგან

ბელორუსიის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი მხურვალედ გილოცავთ შემოქმედებითი მოღვაწეობის 50 წლისთავს.

გისურვებთ ჯანმრთელობას, შემოქმედებით წარმატებებს.

ბელორუსიის თეატრალური
საზოგადოების პრეზიდიუმი

კრიველი მემოზრებისაგან

თქვენი შემოქმედების დღესასწაულს დღეს რიგის თეატრალური საზოგადოებრიობა გიგზავნით მხურვალედ, მეგობრულ სალამს. რიგებებს არ დავიწყებთ თქვენი შთაგონებული თამაში და ხელოვნებისადმი ვნებიანა

სიყვარული. გისურვებთ მუდამ ასეთი დარჩენილიყო.

ლატვიის თეატრალური საზოგადოების
თავმჯდომარე, სსრკ სახალხო არტისტი

ლილია ფრეიზანი

სომხეთის თეატრალური საზოგადოებინსაგან

ძვირფასო ვერიკო ივლიანეს ასულო! სომხეთის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმში მთელი სულითა და გულით გილოცავთ დიდებულ იუბილეს — შემოქმედებითი და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 50 წლისთავს.

თქვენი ძლიერი ტალანტის სახელი უკვე დიდი ხანია გასცდა არა მარტო საქართველოს, არამედ მთელი საბჭოთა კავშირის საზღვრებს.

თქვენს მიერ შექმნილი სცენური სახეები მუდამ ცოცხლობენ მრავალმილიონიანი მაცურებლის გულში. თქვენი აიშე, მაყვალა, ზეინაბი, კლეოპატრა, მარგარიტა გოტიე, მარამ სტიუარტი და მედეა მრავალეროვანი საბჭოთა თეატრის მღელვარე მწვერვალებია.

თქვენი ხელოვნება მარად იცოცხლებს მრავალი თაობის გულში როგორც მალაღ

ინტელექტის, უწმინდესი მორალისა და ღრმა ადამიანური განცდების ხელოვნება.

სომეხი მაცურებელი ვერასოდეს დავიწყებს თქვენს მიერ შექმნილ ბეზას.

თქვენი ხელოვნების მეოხებით გახდით ჩვენი დროის უმშარტად ტრაგიკული პათოსის მსახიობი, ბრძენი ქართველი ხალხის კეთილშობილური ფიქრების გამომხატველი.

დაე მარად ენთოს ადამიანთა გულეზში თქვენი ხელოვნების მგზნებარე ცეცხლი.

ძვირფასო იუბილარო!

კიდევ და კიდევ გილოცავთ დიდებულ იუბილეს, გისურვებთ ჯანმრთელობას, მრავალი წლის სიცოცხლესა და ახალ შემოქმედებით წარმატებებს.

სომხეთის თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი

რუსთაველის თეატრისაგან

ძვირფასო ქალბატონო ვერიკო!

რუსთაველის თეატრი სიხარულით ესალმება ქართული სასცენო ხელოვნების დღესასწაულს — თქვენი ნახევარსაუკუნოვანი შემოქმედების ზეიმს.

მსოფლიოს არც ერთ თეატრში არ გვეგულდება დასი, რომელსაც თქვენ არ აკლდეთ და არ ენატრებოდეთ. რუსთაველის თეატრს, რომელიც ოდითგან ისწრაფვოდა მასშტაბური, გმირული შემართების, უმშარტო აღმა

ფრენით სავსე ხელოვნებისაკენ — აკლდით განსაკუთრებით.

მამოსადაზე. განსაკუთრებით სანატრელიც იყავით.

ახლა, როდესაც თქვენი მოპოვების იმედი აღარა გვაქვს, იმის უფლებას მაინც ვიტოვებთ, რომ საქვეყნოდ გაღიაროთ ჩვენი თეატრის განუხორციელებელ ოცნებად.

რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო აკადემიური თეატრი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისაგან

დიდად პატივცემილო ქალბატონო ვერიკო!

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი გულმხურვალედ გილოცავთ სახელოვანი შემოქმედებითი მოღვაწეობის 50 წლისთავს.

თეატრალურ სარბილზე თქვენი პირველი ახალგაზრდული ნაბიჯების გადადგმა ქრონოლოგიურად ჩვენი უნივერსიტეტის დაარსების წელთან არის დაკავშირებული. მას შემდეგ ნახევარი საუკუნე გავიდა, დაუცხრომელი შემოქმედებითი ძიების, თავდადებული შრომისა და ბრძოლის ნახევარი საუკუნე, და ვინ მოთვლის, ამ ხნის განმავლობაში რამდენჯერ აცრემლებულხართ თქვენს მიერ სცენაზე ქართულად ამტყვებული გმირის ხეღვრით გულდაკოდილი ან რამდენჯერ ავიცრემლებითა მაცურებელი! თქვენს მიერ სცენასა

თუ ეკრანზე განსახიერებელი გმირები მარად უკვდავნი არიან იმიტომ, რომ მათ თქვენ შთაბერეთ ადამიანური სული, ამ კლასიკური სახეების გამოძევწვას დაუზოგავად მოახმარეთ თქვენი დაუშრეტელი ენერჯია და უნარი.

ძვირფასო ვერიკო, დაე, ჩვენს ქართულ საბჭოთა ხელოვნებას, ჩვენს ახალგაზრდობას მუდამ შთავაგონებდეთ ხელოვნების უწმინდეს სიყვარულს, მის უანგარო, თავდადებულ სამსახურს. დიდხანს, დიდხანს იცოცხლეთ, ჩვენი თეატრის მშვენიედა!

ხელს აწერენ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭოს თავმჯდომარე

ი. ვიკუა და

სამეცნიერო საბჭოს წევრები.

მარჯანიშვილის თეატრისათვის

დიდი პატივია ჩემთვის, თქვენი მშობლიური თეატრის მთელი კოლექტივის სახელით წარმოვსდგე თქვენს წინაშე და ვადმოვცეთ გულწრფელი მადლობა, რომ პატივისცემა და უსასწორლო აღტაცება იმ დიდი ღვაწლისათვის, რომელიც თქვენ მიგიძღვიეთ ჩვენს თეატრში მისი დაბადებიდან დღევანდელ დღემდე.

40 წლის მარჯანიშვილის თეატრი, რომლის ერთ-ერთი სულისჩამდგმელი თქვენ ბრძანდებით, პირადად ახალი საბჭოთა საქართველოსი იგი თავისი შემოქმედებით მხარში ედგა და იყო მუდმივი და განუყრელი თანამგზავრი იმ სიახლეებისა, რაც კი განახლებულ საბჭოთა საქართველოში კეთდებოდა და კეთდება დღემდე.

რამდენი ახალი სახე, ახალი ადამიანები, სულით მაღალნი და გულით მდიდარნი დაბადებულან ჩვენს სცენაზე. ამ 40 წლის განმავლობაში შეიქმნა ბრწყინვალე სახეები: ქართველი რევოლუციონერები, ხუთწოდის გმირები, ჩვენი ქაჩხაბების ლურჯალადაიანები, ჩვენი სოფლის კოლმეურნე გლეხობა, გმირი ქალები, გმირი ვაჟკაცები, წითელი არმიის ფარაჯაში გამოწყობილნი.

მარჯანიშვილის თეატრი ერთი პიონერთაგანია ეროვნული საბჭოთა დრამატურგიის დაბადებისა და განმტკიცების დიდ საქმეში.

რუსული საბჭოთა დრამატურგიის კლასიკური ნიმუშები ფართო სარბიელს ჰპოვებდა

ჩვენი თეატრის სცენაზე. არა ერთხელ გაბრწყინებულა მსოფლიო კლასიკა ჩვენს თეატრში და ამ დიდ პასუხსაგებ ეროვნულ საქმიანობაში თქვენ, ქ-ნო ვერიკო, ყოველთვის აქტიური და წინა რიგებში მდგამი მებრძოლი ბრძანდებოდით.

ჩვენ, ქართველი საბჭოთა მსახიობები, ვაძაყობთ თქვენით, ვინადაც თქვენ, თქვენი მაღალნიჭიერებით ვააგრძელებთ სია ჩვენი დიდებითმოსილი ქართველი მსახიობებისა.

მარჯანიშვილის თეატრი დიდად დავალებულია თქვენი მაღალი აქტიორული შემოქმედებითი მიღწევებით. — ჩვენს სცენაზე მრავალი მაღალმხატვრული, ბრწყინვალე სახე აღბეჭდილა. ტყუილად არ შერჩა ჩვენს თეატრს სახელი — „აქტიორული ტრადიციის თეატრისა“. და მე მინდა ამ ზეიმის წუთებში, ქ-ნო ვერიკო, არ გეწყინოთ, მოვგაგონოთ: პატარა ვალსო თქვენი ბრძანდებით: ჩვენმა თეატრმა დაგიბოძა სცენა საასპარეზოდ, სადაც დაჭირითობდნენ და დანაჯარობდნენ თქვენი მაღალნიჭიერებით გამოსახული გმირი ქალები. — არა, ხარკს არ გთხოვთ, ვალს არ გდებთ, არა. მაგრამ სამართლიანად მოითხოვს მარჯანიშვილის თეატრს ჰქონდეს თქვენიდამი პატარა პრეტენზიები.

ჩვენი პრეტენზიებია ვისურვოთ:

1. სრული განმრთელობა,
  2. დიდხანს სიცოცხლე და, რაც მთავარია, კვლავ ნაყოფიერი შემოქმედება.
- იდლებრძელებთ ჩვენი საყვარელო, ზოგთათვის დაო ზოგთათვის დედაო!

¹ მარჯანიშვილის თეატრის სახელით იუბილარს მიესალმა ვასო გომიანიშვილი.

ღრმად პატივცემულო და ძვირფასო ვერიკო!

მთელი სულითა და გულით გილოცავთ ამ ღირსშესანიშნავ თარიღს. თქვენ მრავალი ბედნიერი საათი განაცდევინეთ და კვლავაც ანცდევინებთ მათ, ვისაც საშუალება ჰქონდა ენახეთ სცენაზე. თქვენ უბრწყინვალესი და გამორჩენილი მსახიობი ხართ საბჭოთა თეატრისა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, კინოშიც არაერთი და ორი ჩინებული სახე შექმენია.

ძვირფასო ვერიკო, ვისურვებთ ჯანმრთელობას, ახალ შემოქმედებით სიხარულს და კარგ განწყობილებას.

მცირე თეატრის საგასტროლოდ გამგზავრება ხელს მიშლის პირადად მოვილოცოთ ეს იუბილე.

გაბრიელ სუნდუკიანის სახელობის თეატრის კოლექტივი მთელი სულითა და გულით მიესალმება თქვენი სასცენო მოღვაწეობის 50 წლისთავს და ვისურვებთ ხანგრძლივ სიცოცხლეს ჩვენზე ხელოვნების საკეთილდღეოდ. თქვენა ხართ სცენის იმ ერთ-ერთი გიგანტაგანი, რომელთა შემოქმედებაც სცილდება ეროვნულობის ფარგლებს და საერთო მონაპოვრად იქცევა. სომეხ მაყურებელს უყვარხართ თქვენ და სწაღია გამუდმებით ეზიაროს თქვენს ხელოვნებას. ჭეშმარიტი მსახიობი მუდამ ფასდაუდებელი განძია. რამდენი წლისაც არ უნდა იყოს იგი. თქვენა ხართ მაგალითი ტალანტის მარადიული სიჭაბუქისა, ხელოვნებისადმი გულწრფელი სამსახურისა. გილოცით და ველოთ თქვენთან შეხვედრას ჩვენს სცენაზე.

მიხეილ ცარიოვი

აჭემიანი, ფაფაზიანი, გულაზიანი, ჯანიბეკიანი, ჟანბენი, ავეტისიანი.

ქართული სხანის სიახავე

დიდი მსახიობი ქალის დიდებული იუბილეს საღმრთო საწაფლო თარიღია არა მარტო ქართული თეატრალური კულტურისა, ეს არის ზეიმი უკრაინელი და, საერთოდ, სამკურთხელო თეატრალური ხელოვნების. მადალანკერი თავის საქართველოს უმშვენიერეს ტრანსპარენტს, შესანიშნავი მსახიობის, ჩემი მშობლიური უკრაინის ერთგული მეგობრის, მგზნებარე საბჭოთა პატრიოტის, კეთილი, ბრძენი, მომხიბლავი ქალის წინაშე. საუკუნოდ მისი მადლიერი, საუკუნოდ მასზე შეყვარებული

მიკოლა ბაუანი

ღრმად პატივცემული ვერცხო! მართალია, დავგავნებთ, მაგრამ გულწრფელად გილოცავთ შესანიშნავ შემოქმედებით იუბილეს. თქვენს მიერ სცენაზე შექმნილი სახეები არა მარტო ქართული კულტურის შემადგენელი ნაწილია, ქართველი ხალხის სისხლად და ხორცად იქცა, ხალხისა, რომელმაც მოგვცა გენიალური შემოქმედნი, თქვენს, მიერ შექმნილი სახეები ახარებდნენ და დღესაც ახარებენ უთვალავ ადამიანთა გულსა და გონებას. თქვენ ბედნიერებას ანიჭებთ ადამიანებს, რომლებიც დიდი საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქების თეატრებში ნახავდნენ თქვენს მიერ შესრულებულ როლებს.

საქართველოსა და ლატვიას, თბილისსა და რიგვან შორის მრავალი კილომეტრი ძეგს, მაგრამ ჩვენ გვაკავშირებს მეგობრობის ჰავაერი, გვათბობს თქვენი დიდი ხელოვნების მზე.

დაე გაფრინდნენ წლები, ისინი ახალ შემოქმედებით სიხარულს მოგიტანენ თქვენ. ღრმა პატივისცემით

ლატვიის სახალხო მწერალი იან სულრაბაკანი

ძვირფასო ვერცხო! თქვენ უბრალოდ კარგი, შესანიშნავი მსახიობი კი არა, ჩვენი ეპოქის ნამდვილად უდიდესი მსახიობი ხართ. ამას ვამბობ მთელი პასუხისმგებლობის გრძნობით. თქვენ საამაყო ხართ არა მხოლოდ მშობლიური საქართველოსთვის, არამედ მთელი საბჭოთა კავშირისათვის. იყავით ბედნიერი მრავალ, მრავალ წელს. დიდება თქვენ — შემოქმედლა და ადამიანს.

თქვენი ზავადკი

მხურვალედ ვულოცავ დიდ მსახიობს, ჩემი აზრით მსოფლიოს ერთ-ერთ საუკეთესო ადამიანს, ერთგულ მეგობარს ვერცხოს თავის იუბილეს. მეამაყება, რომ თქვენთან ერთად ვმუშაობდი. გისურვებთ, ბედნიერებას, ჭანმრთელობას, შემოქმედებით სიხარულს.

სერგეი იუტკევიჩი

არის სახელები, რომელთა გარეშეც წარმოუდგენელია ქართული სცენა. ასეთ სახელთა რიცხვს მიეკუთვნება სსრ კავშირის სახალხო არტისტის, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის ვერცხო ანკაფარიძის სახელი. იგი ერთ-ერთი უდიდესებია ქართული საბჭოთა თეატრსა და აი უკვე ნახვარია საუკუნეა რწმენითა და სომარბლით ემსახურება მას.

თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის აკადემიურმა თეატრმა, სადაც საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტრომ, საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და კ. მარჯანიშვილის სახელობის აკადემიურმა თეატრმა მ იწინის საიუბილეო საღამო მოწყვეს, ვერ დაიტია ვ. ანკაფარიძის ბრწყინვალე ნიჭის ყველა პატივისცემული.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს სსრ კულტურის მინისტრმა ი. თაქთაქიშვილმა. საქართველოს კომპარტის ცენტრალური კომიტეტის, საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოსა და რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის სახელით იგი მიესალმნა იუბილარს, უსურვა დიდხანს სიცოცხლედ და ახალი შემოქმედებითი წარმატებანი.

შესვენებაში მსახიობის ცხოვრებისა და შემოქმედების შესახებ კრიტიკოსმა ვ. ურენდამ ილაპარაკა იმ პუბლიკაში, რომლითაც სარგებლობს ვ. ანკაფარიძე არა მარტო ჩვენს ქვეყანაში, არამედ საზღვარგარეთაც ანკაფარიძისათვის. თუკა მოხსენებებშიც, ცოტა ვინმეს თუ შეუღლია ჩასწვდეს ადამიანის სულის საიდუმლოებას, გადვიძოს მასში ყოველივე საუკეთესო, ღრმად ჩააფიქროს მოვლენებში. მისი გმირები, როგორც წესი, ამაყნი და დიდებულინი არიან, მაგრამ ამასთან შერწყმულია გულითაღობა, მომხიბვლელიობა.

და აი სცენაზე ვერცხო — მარგარიტა ვოტენ, სწორედ მასზე თქვენ ვ. ნემიროვიჩ-დანჩენკომ: „ძვირფასო ეტრის, ორი-სამი ასე უსწარმოდებელი როლისათვის მე ეკრძალ დაუწყებამი მსახიობს“.

ვერცხო ანკაფარიძემ ხელოუქმნელი ძეგლი დაიდგა მსხი დიდი ხელოვნებით მოხიბლულ ათასობით ადამიანის გულში.

ამაზე ილაპარაკეს საღამოზე ხელოვნებაშიცოცდნენ. ურუშაძემ, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დ. ანთაძემ, ლენინგრადელმა ხელოვნებაშიცოცდნენ რ. ბენიშვილმა, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიოსმა ვ. ახვლედიანმა, საქართველოს კომპოზიტორთა კავშირის გამგეობის მდივანმა ვ. ტორაძემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა ე. აფხაძემ, საქართველოს მსახტვართა კავშირის გამგეობის მდივანმა, რესპუბლიკის სახალხო მსატვარმა დ. თაქაძემ, თბილისის შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტის დოცენტმა მ. მრგვალიშვილმა, საქართველოს სახალხო არტისტმა დ. სლავინმა, საქართველოს სსრ დამსახურებულმა არტისტმა ი. ზღომინმა, საქართველოს კინემატოგრაფისტთა კავშირის გამგეობის თავმჯდომარემ, სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ს. დოლოძემ, საქართველოს სსრ სახალხო არტისტმა ს. ბაღაშვილმა, სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ა. ვსაქემ და სხვებმა.

სომხეთისა და აზერბაიჯანის თეატრალური საზოგადოებრიობის სახელით იუბილარს მიესალმნენ სსრ კავშირის სახალხო არტისტმა ვ. აჭეიანიძე და აზერბაიჯანის სსრ სახალხო არტისტმა მ. მარღანოვი

იუბილარს გულთბილად მიესალმნენ გემპოქორის რაიონის წარმომადგენლები, სადაც ვერცხო ვაჩუარდა და მისი მშობლიური თეატრის — მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის მსახიობები.

საიუბილეო საღამოს დაესწრნენ ვ. პ. მყვანაძე, პ. ა. როლინოვი, დ. გ. სტურუა, ა. ი. ფრუიძე, გ. ი. ჩოკვაძე, შ. ი. ჭანუყვაძე, გ. დ. ჭავჭავაძე, მ. ი. კუჭავა, შ. დ. კიენაძე, ი. ი. ლოლაშვილი.

ახალგაზრდული თიანეთის ნარკოზაფხუმი

ერთი წლის ისტორიაც არა აქვს რუსთავის დრამატულ თეატრს, მაგრამ თეატრმა უკვე მოიპოვა ფართო პოპულარობა და მყარებულს სთვარსობს. უპირატესობა შემოხვევა, როცა რუსთავის სპექტაკლების სანახავად მყოფრებული თბილისიდან მიემგზავრება ხოლმე. ეს უკვე ცხადად მოწმობს თეატრისადმი ინტერესს. ამ ინტერესის კიდერეთი დადასტურება იყო რუსთავის თეატრის გასტროლები თბილისში, როცა რუსთაველთა სპექტაკლები მუდამ ხალხმრავლდარბაზში ტარდებოდა.

რუსთაველბმა თბილისში სავასტროლოდ ჩამოიტანეს ედ. როსტანის „სირანო დე ბერვერაკი“, ე. კარასტალოვის „ასი წლის შემდეგ“ და თ. იოსელიანის „მოკალოებული მწვერვალი“.

გასტროლების დამაოვრების შემდეგ, 15 აბრალს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ ხელოვნების მუშათა საბჭოში მოაწყო სავასტროლო სპექტაკლების განხილვა.

განილვა შესავალი სიტყვით განხს თეატრალური საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახლბო არტისტმა დიდო ანთაძემ, თაკი შესავალ სიტყვებში დიდო ანთაძე მოხელე ლაბრაკობს ახლადშექმნილი თეატრის მიღწევებზე.

სიტყვის იღბს თეატრბცოდნე შ. მაქავარიანი. იგი მიმოიხილავს რუსთაველთა სპექტაკლების რეჟისურისა და აქტიორული ოსტატობის საკითხებს, განხილვის რწევებს როსტანის „სირანო დე ბერვერაკი“.

„სირანო დე ბერვერაკი“ დადგმა რუსთავის ახლებშიც თეატრში — ამბობს მომხმუნებელი სახელფასოვნებისა და აკადემიურობის შობამქდილუბას სტოეებს. დამდმელ რეჟისორს, ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწეს გიგა ლორთქიფანიძეს საუცხოოდ უფრძენია ეპოქის სურნელი და ხელშესახეი სტენური საშუალებებით მოუტანია იგი სპექტაკლში. გრძფ დე გომის და პარიზის არისტოკრატის გარეგნულ ბრწყინვალეობასა და შინაგან სიცარიელეში, გასკონელ გვარდიელთა გარეგნულ თავზედობასა და შინაგან კეთილშობილუბაში, რავნის გულბრყვილობაში, გამაღველ გოგონას სიწმინდესა და უშუალობაში თუ კაბუტინის გონებანლუგობაში, როქსანას ბრბა გატყებში და წმინდა სიყვარულში სირანოს კეთილშობილუბასა და მოეტერ სულში. რეჟისორს სოციალურად დიდგერცირებელი ეპოქის შინაგანი წინააღმდეგობა დაუნახავს და ამის სტენური გამოსახვა მაღალი რეჟისორული გემოვნებითა და კარგი ფანტაზიით მოუხერხებია. საუცხოოდ ორგანიზებული ზოზობრივი სტენებითა და ფილიგრანულად დამუშავებული ოცალეული სახეებით სპექტაკლი გვარწმუნებს, რომ ის მაღალი გემოვნებისა და მდიდარი ფანტაზიის მქონე რეჟისორის ხელითაა გამაბრთული.

სპექტაკლის ცენტრში რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის თიარ მეღვინეთუხუცესის სირანი დგას. საოცრად სულმაღალი შინაგანი საყვაროთი და მოსაწონი გამომსახველობით ხერხების სიმდიდრით, დეჩნობი პოეტური გრძნობით იგი მყარებულს ხანაღავს. რარგე მოსაწონია მსახიობი გულვერთან დუ-

ელში, როგორი ნაზია, საყუთარ გრძნობებში დგადნარი, როცა როქსანას ქრისტიანის მაგიერად სიყვარულს ეცდებოდა და არსებოდა საყუთარ ველისქმას გადაშლის; როგორი თავშეკავებული ბოღმით სავსეა, როცა რწმუნდება, რომ გასკონელი გვარდიელბი დე გომის შურისძიების მსხვერპლნი უნდა განდნენ, როგორი მშვიდია მსახიობი საფინალო სტენაში! თ. მეღვინეთუხუცესის სირანი უშუალობით და სკეჩიური მომხმუნველობით ატყუეებს მყარებულს.

ქ. კინიძის როქსანა ზომიერი, თავშეკავებული, მაგრამ სრულქმნილი გამომსახველობითი ხერხებითა დახასიათებული. შესანიშნავია მსახიობი როგორც ლირიკულ სტენებში, ისე გასკონელ გვარდიელთა შირის. ჩუენის აზრით, მეტი სიბოი იყო საკირო ფინაღვრ სტენაში. როქსანას ხომ აქ აეხილა თვარი, ახლა იგრძნო, რომ ქრისტიანს სირანო უყვარდა მხოლოდ, მეორედ ეცლება ხელიდან სიყვარული. არ შეიძლება ამან სულთა და ხორციით არ შეგძრას.

ქრისტიანს მსახიობი მალხაზ გორგილაძე ასრულებს. ახალგაზრდა მსახიობი საოცრად უშუალოა ეა გულწრფელი შეყვარებული ჭაბუკის როლში. მებრბოლი, უხეში მოგომარი ვერ ეგუებდა შემოპარულ გრძნობას, სულწრფელია, მაგრამ საოცრად გულმართალიც არის, როცა რწმუნდება, რომ როქსანას გრძნობა არსებოდა მას არ ეცუთუნის. შ. გორგილაძე არჩვეულბრბობით დაამაყრებელია სპექტაკლის ყუელა მომხმუნეში.

ქ. თოლორაიას გრაფი დე გომი თავშეკავებითა და ზომიერებით გამოირჩევა. მსახიობი კარვად ფლობს კოსტუმს და პოულობს დამაყრებელ ხერხებს შეყვარებულ გრაფის აღტაცების თუ დეარბების გამოსახატვად. თოლორაიას დე გომი სოციალური ჰიმნაფრთხი დახასიათებული სტენური სახეა.

განსაკუთრებით უნდა გამოვეყთ რ. ხობუას რავნო, რ. ხობუა საინტერესო სახასიათო მსახიობია. იგი ყოველთვის პოულობს განსაკუთრებით სიმბტომატურ შტირბებს თავისი გმირის დასახასიათებლად. აქვე, პოეზიით გატაცებული შზარეულის როლში თითოეული მისი მოძრაობა, ყესტრი თუ გამომხდევა გმირის სრულქმნილ სტენურ დახასიათებას ემსახურება.

ერთობ დამაყრებელია და სტენურად მიშზიდველი ლ. შოთაძის ლიზა. შ. სხირტლაძის ვალვერი თითქოს ეპოსოდური როლია, მაგრამ სრული პრიფესიული ენახუსიმგებლობითაა გააზრტებული.

ლონერი, სირანოს მეგობარი, კეთილშობილი და გულწრფელი გვარდიელი შოთამქვადეად წარმოგვიხატა. ს. კოჩიანივილიძე.

თ. მასისრაძის მუშეკერი ამ მსახიობისათვის დამახასიათებელი იშვიათი ტიპობრბობითაა განხორციელებული. თითქოს განსაკუთრებულს არას აკეთებს მსახიობი, მაგრამ მაინც გახსომებთ სახეს, რომლის სტენაზე გამოვეყთაც არგუნა ბედმა.

მანანა მამბლის გამყოდელი გოგონა უბრალოებითა და გულწრფელობით გატყუეებთ. ლეო ანთაძის კაბუტინი საინტერესოდა და აზრიანად ნაკვეთი სახეა.

მწეობრი მიზანსცენები, გვარდელთა თუ პარიზის არისტოკრატია ტიპურად გააზრებული სახეები, შესანიშნავი ფარიაობა (დადგმა შოთა სხირტაძის) ხელს უწყობენ სპექტაკლის საერთო წარმატებას.

„სირანო დე ბერევირის“ შემდეგ შ. მუჰაბრიაინი მითიზილავს ვ. კარსტილივის „ასი წლის შემდეგ“, რომელიც დეკარტისტებისადმი მიძღვნილია. იგი აღნიშნავს, რომ რეჟისორმა მომხიბლავი პოეტური ფორმა მისცა სპექტაკლს. ყოველ სცენაში საოცარი ზომიერება და მაღალი მხატვრული გემოვნება გამოამჟღავნა. შემდეგ ერცლად არჩევი აქტიორთა თამაშს. უშუალოებით არის დახასიათებული მიხეილ სერგის ძე გორინი, რიკალი უჩანეიშვილის მიერ. იგი პოეტური ვატუები და სცენური ლაყონურიობით ძერწავს თავის გმირს.

გაღწერვლობით არის აღბეჭდილი მაღაზ გორგილაძის თვადი პეტრე ოლენკო. რარიც უშუალოა იგი სატრფოსთან, როგორც გაოცებულია მეფის გულწილობით გამოძიებისას და როგორც ფარხმალდაყრული მეფის მხაკვრობის გამო ამ სცენის ფინალიში!

ნოღარ მგალობლიშვილის კონდრატო რილევიე პოეტია და პოეტურად მეოცნებე რეჟოლევიაზე. რამდენადაც სუსტია და ნაზი იგი გარეგნულად, იმდენად მტკიულა თავის რწმენაში.

პროფესორი მიხეილ მიხეილის ძე სპერანსკი მსახიობ ვიზო სხარაძელის შესრულებით ქეშპარტიკად ისტატური სინატიფით ნაკვეთი სახეა. უტკერი მის და რწმუნდებით, რომ სცენური სახის გამოსახვას ვერც გამოალებთ რასმე და ვერც ვერას მიუმატებთ. მსახიობს მერად სწორი რეაქციები აქვს და პართული დამოკიდებულება პარტნიორთან.

ზაზა ლუბანიძემ მოხუცი ქალის როლში ყოველგვარ მოლოდინს დაეაჟარბა. მის არა აქვს არც ერთი ზედმეტი ექსტი, არც ერთი ზედმეტი პრეზანობა ან უხერხული მახვილი მეტყველებაში.

შედარებით ფერმკრალია ელიზ ჩერმესოვა მერი ლომიძის შესრულებით. საჭირო იყო მერი გნება და მერი მგზნებარება, განსაკუთრებით დაიკთხვის სცენაში.

პოლონურქივი როსტოპოვი განსაკუთრებულად მდგარი სახეა პეისაში. ცხოვრებისეულ ბოლომდე ლოგეკური დასაბუთება მის ქცევებს თითონ ავტორმა ვერ მისცა, ამიტომ მსახიობ ს. გოგინაიშვილის შესრულებაში თითქოს ყველაფერი რიგზეა, მაგრამ სცენურ სახეს ცხოვრებისეული ლოგეკა აკლია.

თ. მისურაძე აქაც, ამ თითქოს ეპოპოდურ როლში უღარესად ინდივიდუალურია, უღარესად ტიპური.

ოტია იოსელიანის პეისა „მოგადობებით მწვერვალი“ პირველად რუსთავის თეატრის სცენაზე დაიდგა. იგი თანამედროვე ახალგაზრდობის მჩქეფარე ცხოვრების ასახვას ისახავს მიზნად. სიუჟეტი თითქოს უბრალოა. ახალგაზრდებს სურთ დალაშქრონ კავკასიონის ერთ-ერთი მიუვალი მწვერვალი, მეოთხე წელია ამოღიან სვანეთში, ბანაკებიან მთის ძირში, მაგრამ უამინდობა არ აძლევთ მწვერვლის დალაშქრის საშუალებას. ისინი ბექნუს ვოლდების, როგორც იმდის, რომელსაც შეუძლია ბებერი, მაგრამ მგლის მუხლით გაუძღდეს ახალგაზრდებს მთის ბილიკზე. ამ მოლოდინში აეთოს ახალგაზრდა ქალაქელი გოგონა დალი

ამოკავს შთაში. გარეგნულ კონფლიქტში შესანიშნავადაა ასახული თუ როგორ ჩაიხვედვენ ახალგაზრდალი ერთმანეთის სულში, როგორ მოიხიბლებიან ამ სულსა სიმშვენიერით. და ბოლოს ბექნუს მოდის, გამოდარების იმედო მოაქვს და დილით მწვერვალისაკენ წაყვანას პირდება, ფინალიში დილის ამოშავალი მზე ანათებს თიხი ჰაბუკი მოაშვლელის სილუეტს.

სიუჟეტი რთული არ არის, მაგრამ უღარესად აღამაანურად არის მოტანილი იდეალისადმი დაუცხრობელი ლტოლვის კეთილშობილი იდეა, სწორად არის დანახული ჩვენი ახალგაზრდობის კეთილშობილი თვისებები.

როსტომი (ირ. უჩანეიშვილი) და ბონდო (გ. ბერიკაშვილი) შესანიშნავ დუეტს ქმნიან, მსახიობ ირ. უჩანეიშვილის ეოკალური და მუსიკალური მოხაყებები შესანიშნავად გამოუყენებია რეჟისორს. მშვენიერია როსტომისა და ბონდოს სახუმარო დუეტი, რომელსაც შემდეგ ავტორი და რეჟისორი სიუჟეტის აზრობრივი განვითარებისთვისაც იყენებენ.

ზაზა ლუბანიძე (დალი) გზიბლავით თავისი უბრალოებით და სახის მართებულად გააზრებით. მართლაც, ეს თამაში გოგონა, გარეგნულად რომ ქარაფშუტა ქალიშვილის შთაბეჭდილებას ტოვებს, თანდათან ღრმა და ლაპაზი აღამაიანური სულით ვლინდება.

სირტირესო სახეა მაღაზ გორგილაძის ავთო. მხარული, ლალი, მგზნებარე მეოცნებე ჰაბუკი, იმავე, დროს, პრაქტიკული აღამაინე არის.

ს. სხირტაძე ტაქტიით და ზომიერებით ხატავს სვანი ჰაბუკის ვაჟს სახეს. გულუბრი მასპინძელი, იმავე დროს, მამა-პაპათა კეთილი ტრადიციის მტკიცე დამცველი მოსჩინა ს. სხირტაძის შესრულებაში.

თ. თოლორაიას ბექნუ, ვარდაქმილი სვანეთის სარქალი, ახალ იდეებს ნაზიარები ჰარმავი მოხუცი ერთობ დამაჯერებელია, ლაყონური და ძუნწი გამომსახველობით ხერხებით.

რეჟისორ გია ანთაქეს სწორად გაუგია ავტორის იდეა და სცენური სახეები. განსაკუთრებით ლამაზა და იდეურად გამართლებული ფინალი.

კამათში პირველი ებეება მაღ. მრეგლიშვილი. იკვამბობს:

— რეცენზენტები სიმოვნებით აღნიშნავენ რუსთავის სახელმწიფო დრამატული თეატრის გასტროლებს წარმატებით დამთავრებას თბილისში. მე მაისი ფუნქციებში ვერ შეიკრები, მინდა გამოთქვა ჩემი სისხარული იმის გამო, რომ ვნახე კიდევ ერთი ახალი ქართული თეატრი, ვნახე, რომ შეგვემატა კიდევ ერთი ჩინებული თეატრალური კოლექტივი.

შემდეგ ორატორი ლაპარაკობს რუსთაველი მსახიობების მეტყველების ღირსება-ნაკლებობებზე. იგი სვამს კითხვებს — შეიძლება თუ არა ახალი თეატრალური ფორმების ძიებამ გავლენა იქონიოს სასცენო მეტყველების რაობაზე და ახლებური სახით წარმოვიდგინოს იგი? და დასძენს, რომ შემდგომი არიან ის თეორეტიკოსები, რომლებიც ამცირებენ თეატრში მეტყველების რაობის როლს.

მაღ. მრეგლიშვილი განიხილავს ო. მეღვინეთუხუცესისა და ირ. უჩანეიშვილის მეტყველებას („ასი წლის შემდეგ“) და ამბობს, რომ ოთარ მეღვინეთუხუცესი უპასუხისმგებლოდ ეკიდება ლიტერატურულ კლასს, იომ მისი სასცენო მეტყველებაში აღრუულია მთიულუ-

„ბ ე ი ე ლ ე რ ა“

ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის თეატრის კრემიერა

ლ. მინქელის ბალეტის „ზაიადერა“ შექმნა მე-19 საუკუნის რუსული ბალეტის კლასიკოსის მარტო პეტროვის სახელობა დაეკავშირებული. დღიდან შექმნილი ბალეტი დიდი პოპულარობით სარგებლობდა და სარგებლობს, მისდამი ინტერესი არ განელებულა. ნიკოის ფსიქოლოგიურად და ქორეოგრაფიულად რთული პარტია ბევრ გამოჩენილ ბალერინას იზიდავდა. ბალეტი კარგა ხანს მიდიოდა ძველი რედაქციით, ვიდრე 1941 წ. ვ. ჰაბუტიანმა არ შექმნა მხედარმოავერის სოლორის პარტიის თავისებური რედაქცია (იმ დროს ჰაბუტიანი ლენინგრადის საბალეტო დასში მინაწილებდა). ძველი დადგმის მომსწრენი ვაიაც სოლორის პარტიის განუზომელმა საცეკვაო დიამონმა. ეს ვაიაცა ჰაბუტიანის უტყუარმა ქორეოგრაფიულმა აღიარებდა.

ამჟამად თბილისელმა მაყურებელმა „ზაიადერა“ ჰაბუტიანისეული რედაქციით იხილა. ბალეტმეისტერი გვერდს არ უვლის ბალეტის ტრადიციულ გადაწყვეტას, მაგრამ მისი ნოვატორული ხელი ყოველ სცენაში შეიჭრა. მოქმედება მადრიას, მიხანსცენები — დინამიური, ცეკვების სიუჟე — თვალის მოშორელი. ზაიადერა ცეკვა ნატიფი და მოხვედნილია, აღმოსავლური ნებიერი სიზანტე ინდოელთა პლასტიკის თავისებურებაზე მიგვანიშნებს. მათი ჭკუების მოძრაობა სცენაზე კოცხალ ორნამენტს ქმნის და ქურუმთა სტატიკურ პოზებს ავარაყებს. ნიკია გამოდის, დინჯი ზარზეიმური პლასტიკით, აქვე იწყება ნიკიას ხასიათის ექსპოზიცია, ბრამინთან ქორეოგრაფიულ დუეტში გამოიხდება მისი სიმტკიცე და შეუპოვობა, სოლორთან — თავდაწყებული შეყვარებული ლირიკული არის და ექსტაზურიც. უკვე სათელი ხდება ზაიადერას წრფელი ბუნება. ნიკიას შეხვედრა-პაემანი რაყას ქალიშვილ გამზათისთან ასრულებს მისი რთული სცენური ხასიათის ექსპოზიცია. ზაიადერა არც თავის სიყვარულს გაჰყიდის, არც თავის ადამიანურ ღირსე-

ბა შეილახავს. გამზათისა და სოლორის ნიშნობის დღესასწაულზე ნიკიას რიტუალურ ცეკვით დამარბული მონოლოგი-აღსარება მელოდრამის ფარგლებს სცილდება და მაღალი დრამატული ხელოვნების სიმძლავრე ადის.

ნიკიას პარტიის ქორეოგრაფიული კომპოზიცია იმდენად სახიერია, განსაკუთრებით მეორე მოქმედებაში, რომ ბალერინას, რომელსაც არ შესწევს ძალა შინაგანი ექსპრესიით გააცოცხლოს ეს ოლეუმი და მათი პოეტური გაგება გამოავლინოს, ეს კომპოზიცია უძრავი გეომეტრიული ხაზებად გადაექვევა. ამიტომ, რომ ნიკიას როლის შესრულებისას ბევრი გამოჩენილი ბალერინა დამარცხებულია.

ჰაბუტიანი შეეცადა ხარვეზი ნიკიასა და დანარჩენ პერსონაჟებს შორის ნაკლებად შესამჩნევი ყოფილიყო. ამ მიზნით მან მოხერხებულად გაზარდა დანარჩენი ქორეოგრაფიული პარტიები, გაამდიდრა მათი წარმოსახვითი მხარეები სახეობით მნიშვნელობის ილუზიებით.

ბალეტმეისტერმა შთამბეჭდავი ვახადა ბრამინის ეპიზოდური პარტია. შურისძიებით აესილი ბრამინი სამსხვერპლოზე მოგვიგზავნავს ალავით აღინთება, წყევალ-კრულვას უგზავნის გულში მაღალი სიყვარულის შემბლაღეს და სამსხვერპლოს დაეშობა.

ვ. ჰაბუტიანმა გაამდიდრა გამზათის ქორეოგრაფია ბრწყინვალე, ხასხასა ილუზიებით და შეუქმნა განწყობათა მთელი ვამა. გამოკეთილად არიან წარმოდგენილი ბალეტის სხვა დანარჩენი პერსონაჟებიც.

ვ. ჰაბუტიანმა უხვი ფერებით აკაიფა სადღესასწაულო მოედანი, სხვადასხვა ხასიათისა და ტემპის ცეკვები ერთმანეთს შეაჯიბრა, მოზღვევებული ხალხი შეტრელებული სამოსში აღმოსავლურ სახალხო დღესასწაულს წაავადა.

ქლასიკურ ქორეოგრაფიაში შედევრია: ვილისების აქტი ბალეტ „თიზელში“, გედების აქტი „გედების

რი, იმერული, კახური და ლიტერატურული კილოება, რაც არასასიამოვნო შთაბეჭდილებას ტოვებს. ამავე დროს მალ. მრეველიშვილი მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ ი. მეღვიწხეშვილის მეტყველების ერთი მისაბამი თვისება გააჩნია. იგი მკაფიოა. მიუხედავად იმისა, რომ მსახიობის მეტყველებას საკმაოდ შიშვე ტემპი ახასიათებს, არც ერთ ფრაზას, არც ერთ ბგერას არ კარგავს.

ირ. უჩანეიშვილი—განაგრძობს ორატორი—ხშირად ზედმეტად ძაბავს ხმას, რომ მის მშვენიერი ტემბრის ხმას გავიადებული დაძაბვა არის მატებს.

იგი კრიტიკულად აფასებს აგრეთვე მ. გორგილაძის სცენურ მეტყველებასაც.

რუსთავეის თეატრის სპექტაკლების მხატვრული გაფორმების საკითხებზე ილაპარაკე თეატრალურმა მხატვარმა კ. კუჟულაძემ.

კ. კუჟულაძე დაწერილებით, ცალ-ცალკე განიხილავს მხატვარ მ. მალაზონის მიერ „სირან დე ბრეგერაის“ მხატვრული გაფორმების პრინციპებს, გრცლად ჩერდება კონსტრუქციის საკითხზე და ამბობს,

რომ ცალკე კონსტრუქციები კარგია, იგი ერთ გამაშია შესრულებული, მაგრამ მიანია, რომ მთლიანობაში იგრძნობა ეკლექტიზმი. რადგან ამ სპექტაკლში მხატვარი კონსტრუქციით ლაპარაკობს და არა აქტივტეტურთა, სტილის ერთიანობისათვის მეტი ყურადღება უნდა მიუქციათ.

შემდეგ კ. კუჟულაძე ლაპარაკობს იგივე მ. მალაზონის მხატვრობაზე სპექტაკლში „ასი წლის შემდეგ“ და მაღალ შეფასებას აძლევს მას. იგი ამბობს, რომ ამ სპექტაკლში იგრძნობა დიდი უბრალოება და არა გაუბრალოება. კ. კუჟულაძე დადებით შეფასებას აძლევს კონსტრუქციას და აფეხს. იგი დადებითად აფასებს აგრეთვე მხატვარ კ. ივანტავის ნამუშევარს სპექტაკლში „მოვადლებული მწვერვალი“.

კამათში მონაწილეობა მიიღეს ანტ. წულუციძემ, ვ. ქართველიშვილმა, ვ. კანდელაკმა, ს. ზაქარაიძემ, გ. ხუხუშვილმა, თ. სუმბათაშვილმა და ლ. მელიორავამ.

დასასრულს სიტყვით გამოვიდა რუსთავეის თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი გ. ლორთქიფანიძე.

ტაში" და ანრდილების სამეფო „ბაიადრაში“, ამ კომპოზიციებში დროთა ვითარებამ დახვეწა ფორმები, არ არის არც ერთი ზედმეტი შტრიხი. აქ მეფობს კლასიკური სილამაზე, ხაზების, ფორმების იშვიათი სუხუსტე და ნახაზის სიწმინდე.

ანრდილთა სამეფოში ნიკიას ცეკვა გამკირვალეა, ჩამქრალია ვნებათა დღევა. მწველი, ვაფიციულად წმინდად გამოკვეთილი ხაზები პაეროვანია.

ასეთია ფხალის სავალდებულო ინტერპრეტაცია, მაგრამ მსახიობის ინდივიდუალბა თავისებურად არცებს დაკანონებულ სამეგისტრულებლო ტრადიციებს.

ეს დაღვა ე. ვაბუჯიანმა ახალგაზრდებს დაუთმო. პრემიერა 3 დღეს მიიღო და ყოველ სპექტაკლზე ასლი შემსრულებლები გამოდიოდნენ.

აქედან ადვილად შეიძლება დავასკვნათ, თუ რაოდენ დიდ ყურადღებას აქცევენ ჩვენი დასის ხელმძღვანელი აქტიორთა ძალების მრავალმხრივ განვითარებას. ნ. არომელიძე ნიკიას როლისათვის. კარგ ვარგნული მონაცემები და ბუნებრივი გრაციულობა აქვს, მაგრამ პარტია კერ კიდევ ვერ დაუძლეია. ვ. აბულაძე (სოლოლო) კი თვალსაჩინო მონაცემების დამწყები მოცუვაევი. იგი დაჩილოვებულა განსაკუთრებული სკესურთი მიმზიდველობით, ქორეოგრაფიული პარტია კარგად აქვს დაძლეული. იგი რომანტიკულ ელფერს მატებს თავის პერსონაჟს.

სულ ახლებურად გაიხსნა ლ. მითაიშვილის აქტიორული ბუნება ნიკიას როლში. ადრე მას თავის გმირებში ერთი რომელიმე თემის გამოყოფა ახასიათებდა. ნაკლებ ყურადღებას უთმობდა ხასიათის სხვადასხვა მხარეებს. ამ პარტიაში ნიკიას ბუნება უესანიშნავად ივტრობა და ძალიან დეტალურად დააძწყევა. იგი ტექნიკურად სრულყოფილად ცეკვაე. შეიძლება თქვათ, რომ მითაიშვილის ნიკია სრულიად ახალი ფურცელია მსახიობის შემოქმედებაში.

ბ. მონავარდისაშვილის (სოლორი) პლასტიკა დინამიურია. სოლორის ბუნება მსახიობმა თავის ინდივიდუალურ ხასიათს მიუყენა. ჭიჭური, ტემპერამენტური და ძარღვიანი მისი ცეკვა. ხელების პლასტიკა მონადირის მუვილდისრის მომზუნვის მონახაზში აქვს გადამწყვეტილი. ტრიალის დროს საინტერესო სილუეტს ქმნის.

ვ. ვინაძეს თავისი ოსტატობა საშუალებას აძლევს ყოველ აქტში თანმიმდევრულად გახსნას ნიკიას სახე. მეორე აქტში უფრო ლირიკულია, ანრდილთა სამეფოში კი — პაეროვანი და მგობრობიარე.

ზ. ამონაშვილის სოლორმა სივრცე დაიპყრო, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით. სწრაფი ციბრეტები, მჩატე ტურები პაერში განსაკუთრებული დინამიურობის შთაბეჭდილებას ახდენს. მაგრამ მსახიობი ისე გაეგრეთ ილეთები, რომ სახეს ნაკლები ყურადღება მიაპყრო.

ვაბუჯიანის ტენდენცია, — გზა მისცეს ყოველი დამწყები მოცეკვაევის ინდივიდუალობას, მის ყოველ ახალ ნამუშევარს, გამართლებულია. ბაღევი „ბაიადერა“ სამუშაო ბალეტია, ამ ქორეოგრაფიულ მსახულაზე მრავალი ნიჭი ვაიფურჩქნება, პროფესიონალიზმს შეიძენს, მაყარებლის ინტერესი მისადმი არ ვანელდებ, აქ ის იღავეს სხვადასხვა მსახიობთ, რომელთა ნიჭიც ასე ლაღა ვლინდება.

მომღერლის სლაეო

ბავშვობიდანვე გატაცული უყვარდა სიმღერა და ცეკვა-თამაში. თუ მირზანში სადმე ტაშ-ფანდურა გაიზარებოდა, პირველი პატარა თამარი შეიჭრებოდა წრეში და ლაღად ჩამოუვლებდა. მის ოჯახში ხშირად ვაიონანდელი ძველებური ქართული ხალხური სიმღერების საამო მანგებს: მათთან ხომ უხვბო მღეროდა! ამიტომ ბუნებრივია, რომ როგორც კი წამოჩიტდა თამარი, მის ოცნებად კონსერვატორია იქცა.

ზარიით წკრაილა ხმა ჰქონდა თამარს. ხალხის ნიჭით დაჯილოვებული გოგონა კონსერვატორიაშიც მიიღეს პროფესორ ო. შუღღინას კლასში, თუცა მას არავითარი მუსიკალური განათლება არ ჰქონდა. განოცდაზე მშენის იმღერა უბნული და თეორის არაა. მამონ კონსერვატორიაში მოღვაწეობდნენ იმ დროის გამოჩენილი ადამიანები: ზ. ფალიაშვილი, დ. არაქიშვილი, ვრონსკი, ა. ფაღავა, შ. ალხაბაძე, დ. შვედცივი და სხვები. მათი მადლიანი ხელი თ. ლაბიაშვილსაც შეეხო.

კონსერვატორიაში სწავლისას თ. ლაბიაშვილი მხირად გამოვლიდა სტუდენტთა კონცერტებზე, წარსებით მღეროდა პროფესორ ა. ფაღავას საოპერო სტუდიანია. 1915 წელს ახალგაზრდა მომღერალმა მონაწილეობა მიიღო მუსიკოს-შემსრულებელთა საქავიერო კონსერტსში, ხოლო 1916 წელს საოპერო თეატრის სცენაზე პირველად იმღერა ეთერის პარტია ზ. ფალიაშვილის „ახესლომ და ეთერში“; სულ მალე თ. ლაბიაშვილი მეილი ენერგიით ჩაება საოპერო თეატრის ცხოვრებაში. ეთერის პარტიას მარო მყოფა „ღაღასში“. შემდეგ ლატავრა — „ლატავრაში“, დ. არაქიშვილის „სოთა რუსთაველიში“; იგი ნესტანისა და ნინოს პარტიებს ასრულებდა, ხოლო კ. ანდრიაშვილის „კაკო ყაჩაღში“ — მზიას. მაყურებელი კარგად ახსნეს მისი მარევა „მეფის საცოლემში“, მარგარიტა — „ფაუსტში“, მიქელა — „კარმენში“ და მრავალი სხვა. იგი მონაწილეა ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის პირველი დეკადისა მოსკოვში, სამამულო ომის წლებში უამრავ საშეფო კონცერტებში მიუღია მონაწილეობა და საერთოდ თავისი უსაზღვრო სიყვარულით ვაკალური ხელოვნებისათვის ყოველთვის სამაგალითო იყო. მისი დეწული ქართული ეროვნული საოპერო მუსიკის განვითარების დარგში სათანადო შეფასა მთავრობამ და 1915 წელს რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის წოდება მიანიჭა.

ივნიის თვეში რესპუბლიკის დამსახურებულ არტისტს თ. ლაბიაშვილს საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა სახლში საცენო მოღვაწეობის ში წლისთავი გადაუხადეს. იუბილარს მიესალმნენ მეგობრები ეგატირიდან — სახალხო არტისტები: ბ. კრავიშვილი, მ. ყვარელაშვილი, ნ. ხარაძე, შ. ვაშლიმიძე, წარმოადგენდნენ სხვადასხვა ორგანიზაციებიდან, მოზოლური სიღინდელად და სხვები. საღამო-კონცერტში სხვა მსახიობებთან ერთად მონაწილეობა მიიღო იუბილარმაც.

უშანგის ხმა

ოთარ მამფორია

ჩამოხვეულა ვარსკვლავების ჰერი,
ჩადგა ტაშის აქოჩრილი ტალღა.
მონოლოგით ჩახლეჩილი ყელი,
ლერწამივით გაბზარული ახლა.
ღია დარჩა კულისების კარი,
ლურჯ მანტიას ქარი აძრობს მძივებს.
და დუმილიც დადუმდება წამით,
მგლოვიარე თავს ჩაჰკიდებს მძიმედ.
თმა ჩამოშლილ ჭირისუფალ ფარდას
გკლავზე უწევს გულწასული როლი.
და ირხევა, ცისფერი ნისლის დარად,
დარდისა და პაპიროსის ბოლი.
მოგონება აბედივით იწვის,
მწველი ფიქრი სულში ცრემლებს აკმევს.
ბრუნავს ფირი, უშანგის ხმა ისმის,
აქრიალებთ ძაძით მოსილ სარკმლებს.
ოუმცა თვიჯონ უკვე აღარ ბორგავს,
ლომს ტორები დაუწყვია გულზე.
მკედარი პრინცი მამის აჩრდილს მოჰგავს
და კუბოში საკუთარ ხმას უსმენს.

ეს ხმა ისე განწირულად შფოთავს,
სამყაროსთან განშორებას ნანობს.
არ წახვიდე, — ეხვეწება ყოფნა,
არყოფნა კი ექაჩება — წამო.
ეს რა ზეცა დაუხატავს ოცხელს,
ღია საფლავს რა ფერები რთავენ.
ეის კარნახობს დავიწყებულ ლოცვებს,
შავ ღრუბლებში დამალული მთვარე.
რა მუსიკა წუხს დიდუბის კართან.
წუთისოფლის ბრუნვა თუ სცენის.
და ატყვია ამ უმკაცრეს დადგმას,
ემ ჯაღოქარ რეჟისორის ხელ.
ბრუნავს ფირი და ხმა ისევ ისმის,
მას კი მიწა დაყარეს გულზე.
ადრე ჩამქრალ ყინელივით იწვის
და თავის ხმას უკვე აღარ უსმენს.
შორს მესამე ზარი მწარედ რეკავს,
აქ, სამარეს შეუჟვრია პირი.
გინ აღადგენს უკანასკნელ სპექტაკლს,
ამბობს მთვარე და ხეებში ტირის.
ხმა კი შერჩა ცის კაბადონს ისევ,
ცისარტყელად გაღება მთებზე.
უკვდავებას ლავარდებში მისდევს,
შორს უშანგის ემახის და ექებს...

თეატრალური საზოგადოების ახალი ნეკრები

უკანასკნელი სამი თვის განმავლობაში საქართველოს თეატრალურ საზოგადოებას ახალი წევრები შეემატა. უმ პირილს პრეზიდიუმის სხდომაზე თეატრალური საზოგადოების წევრებად მიღებულ იქნენ: კ. გიორგაძე, ე. გოგიაშვილი, ი. გოძიაშვილი, ა. დოდაშვილი, შ. ლომოაძე, გ. მაღალაშვილი, რ. ვახტანგოვი, რ. თარხან-მოლუაძე, ი. ინაშვილი, ი. იგნატოვი, თ. მასლურაძე, გ. სერგია, თ. სტურუა, დ. უკრაინცევი, ნ. ფიქრიშვილი, ო. ფირალიშვილი, ლ. დამბაშიძე, რ. ჩაჩანიძე, ს. ჭიაურელი, დ. ქაჩალაშვილი, რ. ხურცილავა და ნ. გაბუნია.

მ ივლისს პრეზიდიუმის სხდომაზე მიღებულ ახალ წევრთა უმრავლესობა თბილისის სტ. შაუშინის სახელობის სოხურთი დრამისა და ოპერის სახელმწიფო თეატრის მსახიობები არიან. აი, ვინ გახდა იმ დღეს ჩვენი საზოგადოების წევრნი: ე. ბეროშაშვილი, ს. ბოკერია, ჯ. კალაძე, ბ. კუტალოძე, აკ. ლაფაჩი, ალ. მამრიკაშვილი, არჩ. მჩაბელი, ტერეზა მენაბდიშვილი; ც. პეტროვა, ჯ. ქარჩხაძე, ქ. ხუციშვილი, ნ. გიჭიშვილი, ი. ამირხანოვი, ი. გამრეკელი, ლ. გაში, ს. ეგიაზარიანი, ა. ქაჭვორიანი, დ. მაცხებრიძე, ქ. ჯორჯაძე, ქ. მავაგარიანი, ირ. ოგანეშაშვილი, ლ. პირუშოვა, ა. უამკოჩიანი, რ. პაპოვიანი, რ. როსტიაშვილი, ე. სტეფანიანი, ნ. თუმანიანი, ირ. უჩანეიშვილი, ვ. ქუთათელაძე, ს. შევოიანი, დ. ხინგავა, უ. ჩოფიკიანი,

გვესაუბრება საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარე

დოღონთიქე

სსკპ ცენტრალური კომიტეტის აპრილის პლენუმმა უდიდესი რეზონანსი ჰპოვა ჩვენი ქვეყნის მშრომელბის შორის. ეს იყო უმნიშვნელოვანესი მოვლენა ჩვენი შემოქმედებითი ინტელიგენციის ცხოვრებაში. აპრილის პლენუმის გადაწყვეტილებებს შემოქმედებითი აღმავლობით შეეგებნენ ქართული თეატრის მუშაკები.

სწორედ ამ საკითხზე ესაუბრა „ლიტერატურული საქართველოს“ კორესპონდენტი საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარეს, რესპუბლიკის სახალხო არტისტს დიდი ანთაქემ.

— სკპ ცენტრალური კომიტეტის აპრილის პლენუმის გადაწყვეტილებანი, — თქვა დიდი ანთაქემ, — იდეოლოგიური ფრონტის ყოველ მუშაკს ერთხელ კიდევ შეახსენებს თუ რაოდენ რთულა და საბასხის-მგებლო ეპოქაში გვიხდება ცხოვრება და მუშაობა. ნეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში აბსოლუტურად შეიცვალა მსოფლიოს ძალთა თანაფარდობა. ჩვენი იდეოლოგიური მტრები დარწმუნდნენ სოციალისტური ბანაკის ძლიერებაში და ჩვენს იდეოლოგიაზე მოიტანეს იერიში. ისინი იბრძვიან ძალებს მთელი დაძაბვით, საკმაოდ შენიღბულად და ტაქტიკურად. ამიტომაც გვემართებს დიდი სიფხედოღ.

თავისთავად ის ფაქტი, რომ საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა საგანგებო პლენუმში მიუძღვნა ჩვენი იდეოლოგიის საკითხებს, ნათლად მეტყველებს პარტიისა და მთავრობის განუხრელ ზრუნვაზე ჩვენი ლიტერატურისა და ხელოვნების განვითარებისათვის.

ის ამოცანები, რომლებიც პლენუმმა იდეოლოგიური ფრონტის მუშაკებს დაუხასა, დაუყოვნებლივ გადაჭრასა და გადაწყვეტას მოითხოვენ. ყველასათვის ცნა-ლია, რაოდენ მნიშვნელოვანი როლის შესრულება შეუძლია თეატრს ამ დიდი ამოცანების წარმატებით გა-დაჭრისას. თეატრი აღამაინათა გულსა და გონებაზე შე-მოქმედების ერთ-ერთი უპირველესი იარაღია, თე-ატრის მართალი და უტყუარი სიტყვა მაიქვს ჩვენს მა-ყურებელთან, იგი ასწავლის მყურებელს. ცნობილია, როგორი დიდი რევოლუციური მნიშვნელობა ჰქონდა სამოქალაქო ომის წლებში კიევი კოტე მარ-ჯანიშვილის მიერ დადგმულ „ფუენტე ოვენუნას“ („ცხვრის წყარო“). სპექტაკლის რევოლუციური პათოსით დატყვევებული მყურებელი თეატრიდან პირდაპირ ფრონტის ბაზზე მიდიოდა. სსრ კავშირის სა-ხალხო არტისტი ნ. სვეტლოვიდოვი წერდა: „ჩვენ, მსა-ნიოებში, ამ სპექტაკლით შევედიო კომუნისტური პარ-ტიის რიგებში და ამაზე დიდი ჭილდო ჩვენთვის არც არსებობდა“.

ასეთია თეატრის ზემოქმედების ძალა.

ქართული საბჭოთა თეატრი მუდამ პირნათლად მი-ჰყვებოდა ხელოვნების იმ ნათელ გზას, რომელიც ხალხისადმი სამსახურს ისახავს მიზნად. როცა ჩვენი

თეატრის განვლილ გზაზე ფიქრობ, რწმუნდები, რ-დიდი მისია აღასრულა მან ჩვენი რესპუბლიკის თით-ქმის ნახევარსაუკუნოვანი ცხოვრების გზაზე. არ ყო-ფილა არც ერთი შემთხვევა, რომ ქართულ თეატრს ელაღლათ ჩვენი ხელოვნების მთავარი დანაშაულები-სათვის, მას მუდამ მტკიცედ სწამდა თავისი მთავარი მოწოდება. იგი მუდამ მედგრად იბრძოდა ჩვენი ხე-ლოვნების მთავარი პრინციპების განხორციელებისათ-ვის. ჩვენი თეატრალური ახალგაზრდობის სასახლოდ უნდა ითქვას, რომ ასეთ დღესაც. თანამედროვე თე-ატრს მაინც რევისორი წარმართავს და ჩვენი ახალ-გაზრდა რევისორებიც ნოვატორულად აგრძელებდ ამ ტრადიციებს. ისეთი მაღალნიჭიერი და ეფუღიერებუი ახალგაზრდა რევისორები, როგორც ქართულ თეატრს ჰყავს, იზვიათად თუ მოიყენებნან, მაგალითისთვის მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის უკანასკნელი პრე-მიერაც გამოდგებოდა. ახალგაზრდა რევისორი რვეაზ მირცხულავა დიღხანს ეძებდა ისეთ ნაწარმოებს, რო-მელშიც პოზიტიურად იქნებოდა ასახული ჩვენი ყოფა, მისი წარსული თუ თანამედროვეობა. მან კ. გამსახურ-დიას ჩინებული რომანი „მთავრის მოტაცება“ შეარჩია და შექმნა სოციალური უდერალობის საინტერესო სპე-ტაკლი.

უკანასკნელი წლების ქართული თეატრალური ხე-ლოვნების ერთ-ერთი ნიშანთვისება ისაა, რომ საგრძ-ნობლად ამაღლდა საქართველოს პერიფერიების თე-ატრების კულტურა, ქუთაისში, ბათუმში, სოხუმში, გორში, ცხინვალსა თუ სხვა ქალაქებში წარმოადგინე-ლი სპექტაკლები თამამად უტოლდებიან დედაქალაქის თეატრების ნამუშევრებს. ამაში დავრწმუნდით მიმ-დინარე წლის გაზფხულშიც, როცა ბათუმის თეატრის მოსკოვს ჩავიდა საგასტროლოდ. ამაში დავრწმუნდით გორკის საუბილიეო დღეებშიც, როცა ჩვენმა თეატ-რებმა გორკის სხვადასხვა პიესები დადგეს თვითან სცენაზე. ბევრმა უკვე ნახა კიდევ რუსთაველის თეატ-რში ცნობილი საბჭოთა რევისორის გიორგი ტოვსტო-ნოვოვის მიერ შესანიშნავად განხორციელებული „მედიონი“, სასიხარულოა აგრეთვე გამარჯვება რუს-თავის ახალგაზრდული თეატრისა, რომელმაც „ფსერზე-ზე“ წარმოადგინა. გორკის საუბილიეოდ კარგი სპე-ტაკლები გვიჩვენებს გორის გ. ერისთავის და მახარაძის ალ. წუწუნავას სახელობის თეატრებში.

ჩვენი თეატრალური კულტურა სწორ გზაზე დვას. იგი ეძიებს და ქმნის, ახალ საფეხურზე აჰყავს სოცია-ლისტური რეალიზმის ძლივამოსილი ხელოვნება.

დღეს ძალთა მეტი დაძაბვა, ჩვენს შესაძლებლობა-თა მეტი მოზილიზაციაა საჭირო, რათა არა მარტო იდე-ურად ვებრძოლოთ ჩვენს მტრებს, არამედ ვებრძო-ლოთ ჩვენს მიერ შექმნილ ნაწარმოებების მხატვრულ დანოვათა. ჩვენი ქმნილებები უნდა იდგეს დროისა და ეპოქის მოთხოვნათა სიმადღერე და თამამად უსწო-რებდეს თვალს მომავალს.

სოსო მეზურიშვილი

მიმდინარე წლის 17 მაისს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და მშრომელთა დემუტატების გურჯაანის რაიხაბჭოს აღმასკომის კულტურის განყოფილებამ გურჯაანში ჩაატარეს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწის, რეჟისორ სოსო მეზურიშვილის დაბადების 80 და შემოქმედებითი მოღვაწეობის 60 წლის-თავის აღსანიშნავი სიუბილეო საღამო.

ს. მეზურიშვილის საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა გურჯაანის მშრომელთა დემუტატების რაიხაბჭომის თავმჯდომარემ აზ. რ. ნასარიძემ. თავის შესავალ სიტყვაში მან ილაპარაკა სოსო მეზურიშვილის იმ დიდ დამსახურებაზე, რომელიც მიუძღვის მას ქართული თეატრალური ხელოვნების განვითარების საქმეში.

შემდეგ მოხსენებით „სოსო მეზურიშვილის ცხოვრება და შემოქმედება“ გამოვიდა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების კონსულტანტი ნ. კველიშვილი.

— სოსო მეზურიშვილის სარეჟისორო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობა, — განაცხადა მომხსენებელმა—მჭიდროდ არის დაკავშირებული ქართული საბჭოთა თეატრის განვითარებასთან. მას თვალსაჩინო წვლილი მიუძღვის ქართული თეატრალური ხელოვნების, კერძოდ პერიფერიული თეატრების შემოქმედებითი აღმავლობის საქმეში. ხანდაზმულობის მიუხედავად იგი კვლავ ჩვეულო ახალგაზრდული ენერგიით განაგრძობს თავის საპატიო მოღვაწეობას.

შემდეგ იუბილარს მიესალმნენ მისი აღზრდილები, გურჯაანის სახალხო თეატრის დირექტორი ზ. გოგლიძე, ღვინის ქარხნის პარტორგანიზაციის მდივანი ვ. როსტომილი, გურჯაანის მუსიკალური სკოლის დირექტორი ვ. კობინაშვილი, კაქრეთის კულტურის სახლის დირექტორი ლ. გოგილაშვილი, რაიონული ბიბლიოთეკის გამგე გ. ჭორაძე, საზოგადოება „ცოლინას“ გურჯაანის განყოფილების პ/მგ მდივანი გ. ნატროშვილი, დრამატურგი ა. ზარდიაშვილი, პარტიის გურჯაანის რაიონის პროპაგანდის და აგიტაციის განყოფილების გამგე გ. აღნიაშვილი, კომკავშირის რაიკომის მებორე მდივანი მ. მამათელაშვილი, ქალაქის საშუალო სკოლის პედაგოგი ლ. ანთაძე, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის სახელაო ო. ვეკუა და კ. ხუნდაძე, დრამატურგი თ. ფერაძე, საქ. ხელოვნების მუშაკთა სახლის დირექტორი გ. სერგია, იბილისის ლენინის რაიონის სახალხო თეატრის კოლექტივის სახელით — მასხიობი მ. ქობულაძე, სიღნა-

ღის სახალხო თეატრის დირექტორი შ. ლომიძე და სხვანი.

რაიხაბჭოს კულტურის განყოფილების გამგემ გ. ოქროშიძემ წაითხა საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის მოადგილის აზ. მიხეილულაშვილის, რესპუბლიკის სახალხო არტისტების დოღო ანთაძის, ვიქტორ ნინიძისა და მერა დავითაშვილის დეკლამაცია.

* * *

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმმა იუბილარს შემდეგი მისალმება გაუვარჯანა.

ძვირფასო სოსო! საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი მოგესალმებათ და მოგილოცავთ დაბადების 80 წლისა და სარეჟისორო და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 60 წლისთავის საზეიმო დღეს.

მეტად მრავალფეროვანი და ნაყოფიერია თქვენა ღვაწლი ქართული თეატრის განვითარებისა და მისი აყვავების საქმეში. თქვენი სარეჟისორო შემოქმედებითი მუშაობა თბილისის სახალხო სახლში, ხაშურისა და ქუთაისის თეატრებში, თბილისის ცენტრალური და პლენხანოვის სახ. კლუბებში, ველისციხის, თელავის, სიღნაღისა და გურჯაანის თეატრებში საყოველთაო აღტაცებას იწვევს თქვენს მადლიერ მაყურებლებში. თქვენს მიერ განხორციელებული სპექტაკლები: „შოთა-რის „ვერაგობა და სიყვარული“, „ყაჩაღები“, დ. ერისთავის „საშობლო“, ა. ცაგარლის „რაც გინახავს, კედარ ნახავ“, ს. შანშიაშვილის „იმერეთის ღამეები“, ს. შთვარაძის „სურამის ციხე“, პ. კაკაბაძის „ყვარყვარ თუთაბერი“, ს. კლდიაშვილის „გმირთა თაობა“, ა. ზარდიაშვილის „ლევან ბატონიშვილი“, ა. ოსტროვსკის „უღანაშაული დამნაშავენი“, გ. სუნდუქიანის „პეპო“, ბ. ლავრენიევის „რღვევა“ და სხვანი ყოველთვის აღსავსე იყო ღრმა აზრით, უდიდესი განცდით, ქემშპირიტი შთაგონებითა და დიდი სიმართლით. ყოველივე ეს მიღწეულია თქვენი უანგარო, პატოსანი და დაუდევარი შრომით.

ჩვენო პატივცემულო სოსო! დღევანდელი დღე თქვენი ნაყოფიერი შემოქმედების დღესასწაულია. ვუბოძობთ ჩვენც და ერთხელ კიდევ გასურვებთ ხანგრძლივ, ჩანჩრთულ სიცოცხლეს და კვლავ ახალ შემოქმედებით წარმატებებს.

ივანე ლავიტიანი

17 ივნისს საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ, საქართველოს ეურნალისტთა კავშირმა, შუშუბანის სახელობის თბილისის სომხური დრამის თეატრმა და საქართველოს მწერალთა კავშირის სომხურმა სექციამ, სომხურ თეატრში მოაწვეეს ცნობილი მწერლის, პედაგოგისა და საზოგადო მოღვაწის ივანე ლავიტიანი დაამუშავებს 80 და შემოქმედებით და საზოგადო მოღვაწეების 60 წლისთავის აღსანიშნავი საღამო.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქ. თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმის მდივანმა, ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ დ. ჩხეიძემ. მან ილაპარაკა ი. ლავიტიანის ნაყოფიერი საზოგადოებრივი მოღვაწეობის შესახებ.

ივანე ლავიტიანის ცხოვრებასა და შემოქმედებით მოღვაწეობას მოხსენებით გამოვიდა საქართველოს ხელოვნების დამსახურებელი მოღვაწე, მწერალი სურენ ეფრანი.

— დიდი და მრავალფეროვანია ივანე ლავიტიანის მოღვაწეობა, — ამბობს ს. აფიანი, — იგი არის შესანიშნავი პედაგოგი, გამოჩენილი ეურნალისტი, მთარგმნელი და საზოგადო მოღვაწე. ი. ლავიტიანის კალამს ეკუთვნის მრავალი ქართული მწერლის ნაწარმოების თარგმანი სომხურ ენაზე და ასევე სომეხი მწერლების ნაწარმოებების თარგმანი ქართულ ენაზე.

იუბილარს მიესალმნენ: საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს სახელით — მ. გოგოლაშვილი, საქართველოს მწერალთა კავშირის სახელით — გ. გოგიჩაიშვილი. ვაზთ „სოვეტკან ვრასტანის“ კოლექტივის სახელით — ნუნა მეღლიშვიანი, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების სახელით, ხელოვნების დაზუსტებული მოღვაწე — შ. შანგირაძე, მწერალთა კავშირის სომხური სექციის სახელით — ბ. სიხრიანი, ახალგაზრდა მწერლების სახელით — მ. ფოცხიშვილი, პუშკინის სახ. პედაგოგიკის — დოცენტი ანაი ზარბაძე, თბილისის სომხური თეატრის კოლექტივის სახელით საქართველოსა და სომხეთის სახალხო არტიტი — დორი ამირბეკიანი და იუბილარის სკოლის მეგობარი ბ. ვასპურიანი.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმმა ივანე ლავიტიანს შემდეგი შინაარსის ელოცვა გაუგზავნა.

„ვიტრფასო, დიდად პატივცემული ივანე!

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი მოგილოცავს დაბადების 80 და სამწერლო, პედაგოგიური და საზოგადოებრივი მოღვაწეობის 60 წლისთავის საზეიმო დღეს.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოება მხურვალედ მოგესალმება, თქვენ, ქართველი და სომეხი ხელოვნების მშობისა და მეგობრობის გამმტკიცებლის საქმეში დიდი და უანგარო მოღვაწეობისათვის. თქვენი მრავალმხრივი და მრავალფეროვანი მოღვაწეობა ფართოდ არის ცნობილი ჩვენი ორი მოძემ ხალხის შწრომელებში.

ნახევარ საუკუნეზე მეტია, რაც ნაყოფიერად ემსახურებით ორი მოძემ ერის კულტურული ურთიერთობის განმტკიცებას. თქვენი მაღალი კალმით არა ერთ ქართველი ელასიოსისა და გამოჩენილი თანამედროვე მწერლის ნაწარმოები აამეტყველეთ სომხურ

ენაზე. თქვენ თარგმნით დიდი რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, ოლია ჭავჭავაძის, ა. წერეთლის, ვაჟა-ფშაველას, ე. ნინოშვილის, კ. გამსახურდიას, შ. დადიანისა და სხვა ნაწარმოებები.

ასევე თქვენი თარგმანებით გაიცნო ქართველმა საზოგადოებამ სომეხი მწერლების ხ. აბოვიანის, ა. შირივანუდის, ა. ისაკიანის, ნარდოსისა და სხვა კლასიკოსთა და თანამედროვე სომეხ მწერალთა ნაწარმოები.

მრავალი ქართველი დრამატურგის პიესა აამეტყველეთ სომხურ სცენაზე და ამით თქვენი დიდი კვალი დაამჩნიეთ თეატრალური ხელოვნების დარგშიც. ხოლო, როგორც პედაგოგს, ცოდნით აღჭურვილი და პატრიოტული სულისკვეთებით გამსჭვალული არა ერთი თაობა აღვიზარდათ.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოებრიობა სხარულით უფრთხვება თქვენს ზეიმს და ერთხელ კიდევ გისურვებთ ხანგრძლივ, ჩანართულ სიცოცხლეს და ნაყოფიერ მუშაობას ქართველი და სომეხი ხალხების საეთოღადლოდ.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმი.

რ ივლისს სურამში, სადაც დაიბადა ივანე ლავიტიანი, ადგილობრივმა მცხოვრებლებმა იუბილარს შევედრა მოუწყვეს, საღამოზე ი. ლავიტიანის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ მოხსენება წაითესა ადგილობრივი გაზეთის რედაქტორმა ლევან კაკიაშვილმა.

ივ. ლავიტიანს დღესასწაული მიელოცეს მეგობრებმა, ადგილობრივი საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა და მასწავლებლებმა. მოსწავლეებმა იუბილარს ცოცხალი ყვავილები მიართვეს. დასასრულ სიტყვით გამოვიდა იუბილარი.

25 წელი

საქართველოს ხელოვნების მუშაობა სახლში მოეწყოა. ფალოშვილის სახელობის თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სოლისტის, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტის გივი ტრონიჭაძის სასცენო მოღვაწეობის 25 წლისთავისადმი მიძღვნილი შემოქმედებითი საღამო.

14 წლის გ. ტრონიჭაძე პირველად სამატრედიის დრამატული თეატრის სცენაზე ასრულებს ზურაბის როლს სპექტაკლ „სურამის ციხეში“. აქედან იწყება მისი შემოქმედებითი ცხოვრება პროფესიულ სცენაზე. შემდეგ ქუთაისის დრამატული თეატრის მახინჯი გაანდა და რამდენ კარგი ხმა ჰქონდა ქუთაისის მუსიკალურ სასწავლებელში დაიწყო სწავლა. 1945 წლიდან კონსერვატორიის ვოკალური ფაკულტეტის სტუდენტია (პროფესორ დ. ანდლუაძის კლასი). ჯერ კიდევ V კურსის სტუდენტი ოპერის სოლისტად ჩაირიცხა მას შემდეგ, რაც წარმატებით იმღერა თანდარუხის პარტია სტუდენტურ სპექტაკლ „აბესალომ და ეთერა“.

რესპუბლიკის დამსახურებულმა არტისტმა გ. ტრონიჭაძემ სახასიათო სახეების მთელი სერია შექმნა, რომელიც თავისი მხატვრული გამოკვეთილობით, ცოცხლებისეული სიმპარლითა და გულწრფელობით დღესაც ხიბლავს მაყურებელს: თანდარუხი, ტიტო, ტა-

ვესტნიკი ჩელოისკირელი

სოფელ შოდანს გვერდით მდინარე ჩელი ჩამოედინება. ეს სოფელი ვახტანგ ვიქტორის ძე მატარაძის თეატრის მშობლიური სოფელია და სწორედ აქედან წარმოიშვა ვახტანგ მატარაძის ფეხდღონი.

ვახტანგ ჩელიისპირელი დაიბადა 1908 წლის 27 ივლისს ქ. თბილისში. ოთხი კლასის დამთავრების შემდეგ, ოჯახთან ერთად, საცხოვრებლად ფოთში გადასს და იქვე განაგრძობს სწავლას ვაჟთა გიმნაზიაში.

იმ დროისათვის ფოთის წავსადგურის მთავარ მოცინად კოტე მარტანიშვილის ძმა ვლადიმერი მუშაობდა. ვლადიმერი მთელ თავისუფალ დროს 1922 წელს მისხავე მიერ ჩამოყალიბებულ სახავეშო თეატრს აწვდომდა. გიმნაზიაში სწავლასთან ერთად ვ. ჩელიისპირელი ხალისით იღებდა მონაწილეობას სახავეშო თეატრის სპექტაკლებში.

1924 წელს ფოთში ჩამოყალიბდა მუდმივი პროფესიული დანი, რომლის ხელმძღვანელად დანიშნული იქნა საქართველოს სსრ სახალხო არტისტის იუსა ზარდალიშვილი. ვ. ჩელიისპირელი ამ თეატრში იღებს პირველ ნათლობას და დღემდე პირნათლად, ენერგიულად ემსახურება ქართულ თეატრს. სხვადასხვა დროს მან მოიარა ორჯონიძის, სიღნაღის, თბილისის, შიშხურის, სოფელ ვედლისციხის თეატრები. ხოლო, 1933 წელს თელავის თეატრში მოვიდა. მაშინ იგი ახალგაზრდა მსახიობი იყო. თეატრში მოსვლის დღიდანვე ყურადღება მიიპყრო თავისი ხავერდვანი ხმით, მკაფიო დიქციით და სცენური კულტურით. ამ ხნის განმავლობაში ვ. ჩელიისპირელი თელავის თეატრის ერთ-ერთი წამყვანი მსახიობია. მის მიერ შექმნილი 200-ზე მეტი სახე მკაფიო თავისებურებით

თა და პროფესიული ოსტატობით არის აღბეჭდილი. მასურებლისათვის დაუვიწყარია მის მიერ შექმნილი როლები: ანზორი (ს. შანშიაშვილის „ანზორი“), „ბეი-ბი“ (სუნდელიანის „ბეი-ბი“), ლევან ხიმშიაშვილი (გ. ერისთავის „სამშობლო“), ავეტიკა (ა. ცაგარლის „რაკ გინახავს, ვეღარ ნახავი“), გოდუნა (ბ. ლავრენკოვის „რდევია“), კლავდიუსი (უ. შექსპირის „ჰამლეტი“), დე სანტოსი (გუცოვის „ურთულ აკოსტა“) და მრავალი სხვა.

1943 წლიდან 1946 წლამდე ვ. ჩელიისპირელი თელავის თეატრის დირექტორი და რეჟისორია; მის მიერ დადგმული სპექტაკლებია (ა. ცაგარლის „სანუმა“, კ. ბუჩიძის „მეცარი ქალიშვილები“, გ. ნახუცრიშვილის „ჩაქვიანი“, ფ. შილდერის „ვერჯანო და სიყვარული“, ა. შინგანაშვილის „პატრიონებისათვის“, დ. ერისთავის „სამშობლო“) მასურებლის და პრესის მაღალი შეფასება დიამსახურეს.

1937 წლიდან 1968 წლამდე ვ. ჩელიისპირელი თეატრის შეთავსებით თელავის აბრეშუმის ძაფსახარავი ფაბრიკის მუშათა კლუბთან არსებული თეიმოქიძე დრამატული კოლექტივის ხელმძღვანელ რეჟისორად მუშაობს. მუშათა სცენაზე მის მიერ განხორციელებულმა 100-ზე მეტმა სპექტაკლმა შრომელთა საერთო აღიარება მოიპოვა, რადგან ვ. ჩელიისპირელის მიერ დადგმული სპექტაკლები სცილდება თვითმოქმედების საზღვრებს და თავისი მხატვრული სრულყოფით პროფესიულ სიმაღლემდე აღის, ფაბრიკის დრამატულმა კოლექტივმა რესპუბლიკურ, საქავშირის და ადგილობრივ დათავიერებაზე საპატიო ადგილი მოიპოვა, ხოლო ოქტომბრის რევოლუციის 50 წლისთავისადმი მიძღვნილ დათავიერებაში ფესტივალის ლაურეატი გახდა და შესაძლო ხარისხის დიპლომი მოიპოვა. როგორც რეჟისორი ვ. ჩელიისპირელი ფესტივალის პირველი ხარისხის დიპლომით დაჯილდოვდა.

ვ. ჩელიისპირელი დიდი ხელოვანია, მის მიერ შექმნილი სახეები ოთხი ათეული წელია ამშვენებს ქართულ სცენას, მისმა შეხასხვენიანმა დადგმებმა დიდი სახელი მოიხვეჭა მასურებელში, ფაბრიკის დრამატული კოლექტივი სამართლიანად ამაყობს მიღწეული წარმატებებით. ვ. ჩელიისპირელი და რეჟისორული დეპარტამენტი, ვ. ჩელიისპირელი თეატრალური მუშაუბნის ამაჯდარი მუშაკი, თელავის თეატრის კეთილმინდობის მემკვიდრეა. 1955 წლიდან 1959 წლამდე იგი თელავის შრომელთა დეპუტატების რაიონული საბჭოს დეპუტატი იყო.

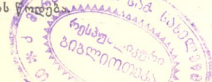
თავის უანგრავო და თავმდაბალი დეპარტამენტის ვ. ჩელიისპირელი ქართული თეატრის განახლების 100 წლისთავთან დაკავშირებით დაჯილდოებული იქნა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის სიგელით და მედილით დიდი სამამულო ომის პერიოდში „მამაცური შრომისათვის“.

საქ. სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის 1955 წლის 8 მარტის ბრძანებულებით მას მიენიჭა საქართველოს სსრ დამსახურებული არტისტის წოდება, ხოლო 1968 წლის ივნისში დაბადების 60 წლისთავთან დაკავშირებით საქართველოს სსრ სახალხო არტისტის წოდება მიენიჭა.

ს ს ს ს ს

ტი, სიკო, მისალი, ერთოქა, ბომელი, ტრიკი, დე-ფორტი, კულმბესკი, არლესი, ჩიკიკი ზეპარა, რემენდალო, კათალიკოსი მეტოქიდეტი, ბაჩია და სხვა მრავალი, რომელთა რიცხვი 45-დე აღწევს. ამ ერთმანეთიანადმი სრულად სწინააღმდეგო სახეებისათვის ნიშნური მსახიობი მშვენივრად პოულობს სათანადო ვარგულ გამოხატულებას, გრიმს, ინტონაციას, რის საშუალებითაც იგი სრულყოფილად ძერწავს თავისი გმირის სულიერ საყვაროს, რაც მსახიობის გარდასახვის იშვით უნარზე მეტყველებს. ამიტომ იყო დაბრუნებული სახე მსახიობის ნიშის თაყვანისმცემლებით.

საღამოზე გ. ტრონიანის შემოქმედების შესახებ მოხსენება ვაკეთო საოპერო თეატრის სალიტერატურო ნაწილის გამგე ნ. სენიშვილი. იულიანა მიუსალმენ ბ. კრევიშვილი, შ. თაბუკაშვილი, სამტრედიის მუსიკალური სასწავლებლის დირექტორი ო. შანიძე, ქუთაისის საზოგადოების სახელის ნ. კვიციანი და სხვები. მსახიობს გადასცეს საქართველოს კულტურის სამინისტროსა და პროფკავშირების საბატიო სიგელი, წყაითხებს მრავალი მისილი დებემა. ნაწილები იქნა კონსერვატორი, რომელმაც მონაწილეობას და კიდევ ამჟამინებზე გ. ტრონიანაძე. შემდეგ შედგა კონცერტი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო იუბილარმა.

ანდრო მერუსიძე

ამასწინათ ქუთაისში გაიმართა ლ. მესხიშვილის თეატრის დეკლამოსოლ მსახიობთა ანდრო მურუსიძისა და ვარლამ ჩხიკვიძის სხოვნის საღაპო.

ანდრო მურუსიძე თითქმის ექვსი ათეული წელი ემსახურა ქართული თეატრის საქმეს. იგი 1885 წელს დაიბადა ქათუხისში, ღარიბი მღვწის ოჯახში. 1909 წელს მონაწილეობა მიიღო კოსწავლთა გაფიცვაში, რის გამოც სამოქალაქო სასწავლებლის მესამე კურსი-დან გარიცხეს.

ანდრო მურუსიძის ქართულ თეატრში მოსვლა დაკავშირებულია ლადო მესხიშვილის სახელთან. სწორედ ამ დღემაც მსახიობმა შეამჩნია არტისტული ნიჭით დაჯილდოებული ყმაწვილი კაცი და პირველად სცენურად წითლობაც მისი წყალობით მიიღო.

ამის შემდეგ წლების განმავლობაში ამშვენებდა იგი ქართული თეატრის სცენას. მას უმუშავებია ცნობილი რეჟისორებთან ვ. გუნიასთან, მ. ქორელიანთან, შ. დადიანთან.

სხვადასხვა დროს მუშაობდა თბილისის, ბათუმის, ფოთის, ჭიათურისა და ზესტაფონის თეატრებში. იგი 1918 წელს ბათუმში შავლა დადიანის მიერ დაარსებული დასის წამყვანი მსახიობი იყო.

ანდრო მურუსიძის ნიჭი და ენერჯია სრულიად ახალი ძალითა და ელფერით გაიფურჩქნა საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ. ამ პერიოდში მან განასახიერა შესანიშნავი მხატვრული სახეები, რომლებმაც სათანადო ადგილი დაიჭირა მსახიობის შემოქმედებაში.

განსაკუთრებით ბრწყინვალე იყო ანდრო მურუსიძისათვის ის პერიოდი, როცა ქუთაისის თეატრს ხელმძღვანელობდა ქართული თეატრის რევორმატორი კობეძე მარჯანიშვილი. კ. მარჯანიშვილის სპექტაკლურ, უურიელ აკოსტაში“ მან შესანიშნავად განასახიერა გულბარბი და შეუბრალებელი ბენ ოიხის სახე.

ქართულმა პრესამ კარგად შეფასებდა მისცა ანდრო მურუსიძის მიერ შექმნილი სცენურ სახეებს.

აქ ჩვენი გვინდა მთლიანად მოვიტანოთ ნინო ჩხეიძის მოგონება ანდრო მურუსიძეზე, რომლის დედანიც ქუთაისის ცენტრალურ არქივში ინახება.

„ქუთაისში დაიდგა პიესა „ეზრაელი ქალი“, სადაც საჭირო იყო ხალხი მასობრივი სცენისათვის. თეატრს მუდმივი თანამშრომლები არ ჰყავდა. მოჰყავდათ გარემუ ხალხი დასახმარებლად. ერთ სამოქალაქო სკოლის მასწავლებელს ლადო მესხიშვილმა მიმართა თხოვნით:

— სამი-ოთხი კარგი შესახედავი მოწაფე მომიყვანე, პიესაში მჭირდება. ნუ გემინია, ისეთ გრიმს ვა-ვსუკეთებ, შენც კი ვერ იცნო.

მასწავლებელმა უარი ვერ უთხრა და მოუყვანა ოთხი მოწაფე. მათ შორის ანდრო მურუსიძე იყო. მართლა კარგი გარეგნობის ბრგე ვუყავი, ბრწყინვალე თვალებით, სიცოცხლით სავსე ახალგაზრდა.

რაკი ახალგაზრდა ანდრომ ფეხი შედგა თეატრში, ევლარ ჩაიშორდა, სასცენო უნარი გამოიჩინა. შინ კი მამამისი თმას იღვქვდა, „დამიღუპეს შვილი, სტო-ლონარჩილიცა მინდოდა, ის კი გაგებდა, არტიტობა დაიწყო“.

მურუსიძე ისე გაიტაცა თეატრმა, რომ მზად იყო

ყოველფერად გაეცეთებინა თეატრში და სასყიდელზე-დაც არ ფიქრობდა, არც მოელოდა.

რამდენიმე წარმოდგენის შემდეგ ლადო ეკითხება:

— ხელფასი მიიღე, შვილო?

— არა, ბატონო,

— მაშ მოდი და მიიღე, — და 60 მანეთი ჩააბარა.

ანდროს გაკვირვებას და სახარულს საზღვარი არა ჰქონდა. მცირე ხნის შემდეგ მურუსიძე გამოიხიშო ერთმა უკვე ხნირმა მსახიობმა, გამოართვა ფული, წაიყვანა მალაზიაში და 80 მანეთად თავითფხებამდე შემოსა. რა თქმა უნდა, გახამებული საყელი და ძალ-სტუხი არ დაივიწყა. ბლუსას შერეველი ანდრო მალა-ზიიდან კისერგაშეშებული გამოვიდა. დანარჩენი 30 მანეთი მსახიობმა უკან ჩააბარა.

— აი ბიჭო, წალეე მამაშენს, იქნება სტოლონა-ჩაღნივობა დააიწყო.

ეს ლადომ დაავალა მსახიობს: „მიხედე ახალგაზრ-დას, უთეიროდ არ შემოეხარჯოს ფულით“.

იმვე საღამოს რეპეტიცია ლადოს ბინაზე იყო და-ნიშნული. მურუსიძე ახალ კოსტუმში გამოწყობილი ფრთხილად რეკავს ზარს. კარი ლადომ გაუღო და ვერ იცნო.

— ვინ გენბავი, ყმაწვილო?

— ეს მე ვარ, ბატონო, მურუსიძე.

და აი, მოგვემალადოს ხარხარი:

— ზინა (მისი მეუღლე), ზინა, შეხედე მურუსი-ძეს — და გაწითლებული ახალგაზრდა ოთახში შე-ნიოყვანა.

— აი, შვილო, შენ უკვე მოინათლე, უკვე ჩვენი ხარ და შენ იცი, ბიჭო, თუ არ შემარცხვენ, თუ გაა-ხარებ, — თან გადაეხვია და სამჭერი აკოცა.

დღესაც კი მოხუცი ანდრო მურუსიძე თვალცრემ-ლიანი იგონებს ამ ამბავს.

მასხვს იმ „ეზრაელ ქალს“ მე ვთამაშობდი. ეს ქალი ცეცხლში უნდა დაეწვია. მესხიშვილმა დაავალა ანდროს როლის მიხედვით ხელი ეკრა ჩემთვის, ცე-ცხლში გადაეგვედ. ანდრომ მორიდებით თითი მკრა, რა თქმა უნდა, თითმა ვერ დამძრა ადგილიდან, მესხი-შვილმა უთხრა, ნუ ერიდები, ხელი მაგრად ჰკაროი, ანდრომაც აღარ დამინდო ისე მკრა ხელი, რომ დამ-ტვრევას ძლივს გადავჩრი.

ლადის ვუთხარი — ეს რა მზეცი მოგიყვანიათ-მუთქი. ეს „მზეცი“ შემდეგ ძალიან გულსნიმერი, გულთბილი და ერთგული ამხანაგი აღმოჩნდა. მიელო ჩვენი ხანგრძლივი მუშაობის დროს არასოდეს არ მხ-სოვს, რომ ანდროს ვინმესთან უსიამოვნება მოხ-ვოლოდა.

სინდისიერი მუშაკი, მონდომებული ყოველთვის მაგალითი იყო ამხანაგებისათვის. არ დამავიწყდება მისი ალქისანდრე გორკის პიესა „უკანასკნელი“. იმ-დენად იყო გატაცებული ამ პიესით და როლით, რომ სხვა არაფერი ახსოვდა. ამბობდა, დამე რომ გამაღვი-ძოთ, ზეპირად გაიმბობთ როლსო და, მართლაც, მთე-ლი პიესა ზეპირად იცოდა. კარგად იმუშავა ანდრომ და შესანიშნავი, დასამახსოვრებელი სახე შექმნა ამ პიესაში. ასევე დასამახსოვრებელ სახედ მიმჩნია „ივერიის ოჯახში“ შვილის როლი.

პარლამენტში

სამყარს დარბაისელი და დაკვირვებელი მსახიობი იყო. მკაფიო, შიშველი სახეები იცოდა. მისი ხმა ვანუშვილებს ვერცხვად ცხოველებსავან გათე-
ლი აღმანიანებს განსახიერებს. უფრო ადვილად გულვის
ზრის განმეორება: „უბრალოდ, სიმართლე და ბე-
ნებრივობა — აი მშვენიერების სამი უდიდესი პრინცი-
პი ხელოვნების ყველა ნაწარმოებში“. თავადც,
როგორც შემოქმედი და მოქალაქე, აღსავსე იყო უბრა-
ლოებით, სიმართლით და მუხრანობით. ამიტომ
უწოდებდა მას „ქართული თეატრის სინდისს“ ნუცა
ჩხეიძე — თავად პირისწყალი და უმანკოება ქართულ
სცენას.

ვარლამ ჩხიკავამ (დაიბადა 1892 წ. 6 მაისს, აღეს-
რულა 1960 წლის 15 ოქტომბერს) 68 წელი იცოცხლა
და აქედან 55 წელი ქართულ თეატრს შესწირა. ჯერ
კიდევ ბიჭუნა იყო, როცა არაღვთალონი რევოლუცი-
ური მუშაობის აზრები და თეატრალური კულისები
მტვერი იყვნენ... 1905 წლის რევოლუციის ქარიშხლიან
წლებში ქუთაისის თეატრთან ბარაკები აღმოჩნდა,
ხოლო ბარაკებზე თითონ ღალი მესხიშვილი დადგა...
ვალმა პლასტუნები იღვინე სამხაზიანი შაშხანებით, ვა-
მოღვა დასი — ბუტფორმები თიფებით. ქვევით კი
გახურებულ მუშაობა იყო — ბიჭები, მსახიობები რა-
ონის სანაპიროდან ტომრებით სილას ეზოდებოდნენ სა-
ფარად, ეს ღალი მოიგონა. პარჩეულები ბარაკებს
აქე ამაჯობდნენ... ვარლამიც ზიდავა სილიან ტომ-
რებს... მექანიკურად ასრულებდა იმავე მოძრაობებს,
რასაც ღალი კარნახობდა სცენაზე. როცა „ქანი და
მადლენი“ იღებებოდა... იმ სექტორში ხომ რევი-
ლუცია იყო... თითქოს მთელი ქალაქი სცენად იქცა.
საცა სიკვდილი და სიციცხლე ბარაკებს გაღმა — ვა-
მოღმა იღვინე. მესხიშვილი გმირი იყო უგრილოდ და
უპაროკოდ... ხოლო მის მოძრაობას. უხილავი რევი-
ლიორი წარმართავდა, უხილავი რევისორი ალაგებდა პი-
ზანციკებს... ეს უხილავი რევისორი ისტორიის ბორ-
ბალი იყო...

ორჯერ დააპატიმრეს ვარლამ ჩხიკავამ. ვანდარბთა

მაშინ ჩემი მუდღისი რევისორ მიხეილ ქორელის
მიერ ახლად იყო შემოდებული ჩვენს თეატრში სამ-
ხატრო თეატრის სისტემით მავდასთან, მსახიობთან
მუშაობა. ჩვენი ახალგაზრდობა და, მათ შორის ანდ-
რო, რომელთანაც ჩემს მუდღისს ძალიან უყვარდა მუ-
შაობა, გარაცხებული იყვნენ ამ მეთოდით. სწორედ
მაშინ ითამაშა ანდრომ ვორკის „უჟანასენდში“ და
„ივერიის ოჯახში“.

საერთოდ კი ანდრო უფრო საგმიროს როლებს თა-
მამობდა, რასაც ხელს უწყობდა მისი ხმა და ვარკე-
ნობა. ჩემთან ერთად ითამაშობდა იაზონს „მედეაში“,
კრეონს „ოიდიპოს მეფეში“ და მრავალ სხვა როლს.
სიამოვნებით ვიგონებ მას როგორც პარტიის. ჩემს
ოჯახში ხშირი სტუმარი იყო, ყველას გვიხაროდა ამ
სიცოცხლით სავსე ოხუნჯი ახალგაზრდის მოსვლა...

ვუსურვებ ჩვენს ახალგაზრდობას, ისევე თავდადე-
ბულად ემსახუროს ჩვენს სამშობლოს, სცენას, რო-
გორც ანდრო მურუსიძე ემსახურებოდა...
დ. კვიციანი
რ. ბერიძე

არქივს შეემატა ერთი პირადი საქმე... ციხეში მოხიდა
ტიფი... ტიფი ხომ საშინელი დაავადება, მაგრამ ზოგ-
ჯერ კაცის მხსნელიც ყოფილა — მომკვდავი ვარლამი
ჩხიხიანდ გამოაქვდა, მინც მოკვდებოდა... (1908 წ.)
მაგრამ ვადარჩავ... ხელმორედ 1910 წელს შეიპყრეს —
და ახლა კიტა აბაშიძის დამ, თეატრის მუშაობა კიტო
აბაშიძემ იხსნა სცივიბროდ განწირული ყმაწვილი —
ჯანდაბრთა პოლოცნიკ რუდენკოსთან ნაცნობობა გა-
მოიყვანა... ვარლამი კვლავ თეატრს დაუბრუნდა...

ვარლამ ჩხიკავამ რამდენიმე, სულ სამიოდე სე-
ზონი ვაატარა ფოთის, ხაშურის და თელავის თეატრ-
რებში — იმ წლებში, როცა ქუთაისში თეატრი აღარ
იყო, დანარჩენი წლები კი ქუთაისის თეატრის სცენა-
ზე დაფერვდა... მისი პირველი როლი სულ სამი სიტ-
ყვისაგან შედგებოდა.

ეს იყო შეპყრობილი შემოქმედთაგანი „სამშობ-
ლოში“.

— ლევან, შე იღვავ!
მეხბდა ის ლევან ხიმშიაშვილს...

მისი მითრთოვარე მყვრისმგები ხმა ვამოჩარჩა
მალვა დადიანმა, გამოჩხრკია და გოცდა, როცა ვაიგო,
რომ ამ ხმის პატრონი უკვე მესამე წელიწადი უსას-
ყიდლოდ იზიარებდა თეატრის ქირსა და ლხინს... და
დაუნიშნა ჯამაგირი, მიიღო დასმი. ეს მოხდა 1907
წელს...

მისი უჟანასენდი როლი — „კოლხეთის ცისკარ-
ში“ იმეოლი სანდაზმული გეგბი იყო... რა მარტოა,
რა კოლორიტული... აქაც სულ სამ-ოთხ სიტყვას ამ-
ბობდა ვარლამი... უკვე მოტეხილი, ნავადმყოფარი,
პენსიაზე გასული...

მათ შორის კი ორასობნოცდა თვრამეტი როლი,
ორას ოთხობცდათვრამეტი მხატვრული სახე დგას,
ვარლამის მიერ შექმნილი და ფრთაშესხმული... მაგ-
არამ მირტო როლები რაოდენობდა როდი სწყევტს მსა-
ხიობის დამსახურების ბედს — საქმე ხარისხა და აქაც
ვარლამ ჩხიკავამ ქემშარტი შემოქმედა. იგი არის
ვრთ-ერთი ფუქმდებულთაგანი ქუთაისის დღევანდელი
თეატრის საუფეთეს მსახიობური ტრადიციების, მსა-
ხიობური სკოლისა, რომელიც ოსტატობით არასდროს
ჩამორჩებოდა საერთოდ ქართულ მსახიობურ სკოლას,
პირაქით, ხშირად ტონის მიმცემი ყოფილა.

ქუთაისის თეატრის სცენურ სახეობა ოქროს ფონდ-
ში შევიდა ვარლამ ჩხიკავას მიერ განხორციელებუ-
ლი სახეები: ხაზული („კოლხეთის ცისკარში“), პა-
ბუნა („გუმნდვლინი“), ლეშინი („მტრები“), კოვალის-
ოვი (პაველ გრეკოვი“), დათილა (ნაბერწყლიანი“),
თიმა („ნაკაქეჭია“), ფილიპე („ირინეს ბედნიერება“),
ჩხიხიანი („ყამათაბერის ასული“). მაქსიმილიან მორი
„ყახაიღები“, მონეტანილი („კარზანა“), მელიერი („მე-
რავობა და სიყვარული“), ესტევან („ცხვრის წყარო“),
კაცია მუნჯაძე („ნანოშვილის გური“), პეპია („ჩატეხი-
ნი ხიდი“), ოსიპი, („რევიზორი“), ჩირი („უღებოვ ია-
როვია“), გლოსტერი („მეფე ღირა“), ვანიუშინი —
მამა („ვანიუშინის ოჯახი“)... და მრავალი სხვა, რა-
მელთა ჩამოთვლა შორს წავიყვანდა...

1956 წელს ქართულმა საზოგადოებამ ვარლამ
ჩხიკავას სცენური მოღვაწეობის 50 წლისთავის იუბი-
ლე გადაუხადა. იმეოთად უნახავთ ქუთათელეს ისეთი

გულთბალი ზეიმი. გულანწყებული და ისედაც უთქმელი კარლამი ბავშვებით აწითლებული მთლიანად დამწვრებული იყო... უთვალავი წერილი, დეგემა, მიოლეცა... მათ შორის ერთი წერილია, რომელშიც უადრესად ლაიონერდი და ზუსტადაა შეფასებული ვიროლამ ჩიქვაძე, როგორც მსახიობი და მოქალაქე.

„პატივცემულ ბ-ნო ვარლამ! ნება მიბოძეთ ჩვენი ოჯახის ხმაც შევეუერთო თქვენს შემოქმედებით ზეივს. გისურვით განმრთვობა, ბედნიერება და მრავალი, მრავალი ახალი შემოქმედებითი გამარჯვება.“

თქვენ, ზეგარდო ნიჭით აღბეჭდილ მსახიობს, ყოველთვის გახასიათებდა ღრმა გრძნობა, რბილი და ღაჭიხი ომბრი, თანაგრძნობით აღსავსე დამოკიდებულება პატარა, უბრალო ადამიანებს კეთილკამისადმა, წრფელა პატრიოტიზმი და ქვეშაირითი კეთილშობილება. სწორედ ამ თვისებიდან გამომდინარეობს ის საძლიერე ფეარადებისა, რომლითაც აელვარებულა თქვენს მიერ შექმნილი სახეები.

მე მინდა განსაკუთრებული მადლობა გადაგიხადოთ გოგია ლიკვისათვის, რომელმაც ჯერ კიდევ ჩემი შეგნებული ცხოვრების გარიჟრაჟზე ჩამოკრა ზარი სამშობლოს თავდადებულ სიყვარულს; „გემინდელნში“ განსახიერებელი ჩემი, ეშმაკობით აღსავსე იმერელი გლეხისათვის; უბედური და თან ბედნიერი მამის მაქსიმოლიან მთორისათვის; ბედით დაჩაგრული გოგია ურშვილისა და ვინ მოსთვლის კიდევ რამდენი სახიანეთის, რომელიც წარუშლელად აღიბეჭდა ჩემსა და ყველა თქვენი მყურებლის მესხიერებაში.

ნებას მივეცე ჩემს თავს უმბადლესი მადლობა ვიძღვნათ იმისათვის, რომ თქვენ მთელი თქვენი ცხოვრების მანძილზე ღირსეულად და ამაყად ატარებდით და ატარებთ ქართველი მსახიობას სახელს, არცერთხელ არ მივიყენებიათ მისთვის ჩრდილი რაიმე სულმდებალი ან არამოქალაქობრივი საქციელით...“

წერაღს ხელს აწერს ქართული თეატრის უანგარო მეგობარი, მთარგმნელი და პედაგოგი ფტა გოცილი... ეს ბარათი გამოსაქვეყნებლად არ დაუწერია ჯ-ნ ფატი, არც ადრესატის საამებლად შეუთხზავს — მასში მთელი მყურებლის, მთელი საზოგადოების აზრი, ქვეშაირითი და გულწრფელი შეფასება მოაქცია...

„ვიარლამი, როგორც ადამიანი, ვერ შეცვალა ვერც დრომ, ვერც წლოვანებამ, იგი, როგორც ქართველი კაცი, როგორც დიდი პატრიოტი თავისი საყვარელი თეატრისა, როგორც მოქალაქე, მუდამ თავის სიმაღლეზე იდგა... სწერის რესპუბლიკის სახალხო არტისტი, ვარლამის მსვლეანი თანამებრძოლი ცუცა ამირეჯიბი...“

ასე ფაქიზად შემოინახა მისი ხსოვნა მისსავე მეგობარმა — ქართველმა მყურებელმა.

ქიროვანბაღელთა გასპროლაზი

მიმდინარე წლის 22 იენისიდან 2 იელისამდე თბილისში საგასტროლოდ ემოფებოდა კიროვანბადის ქ. ჯაბარლის სახელობის აზერბაიჯანული სახელმწიფო დრამატული თეატრი. აღსანიშნავია, რომ ეს თეატრი წინაბი სტუმარი თბილისისა და დამსახურებული წარმატებებითაც სარგებლობს თბილისის მრავალეოვან მაყურებლებში.

თეატრის წლებანდელ საგასტროლო რეპერტუარში შეტანილი იყო ს. ვურდუნის „ევალი“, ქ. ჯაბარლის — „ევალილები ქვენა“, შ. კურბანოვის „უშენოდ“, კ. ავაევის „ახსენტი ვანჯევი“, მ. შამახოვის „დედამთილი“, ს. რამზანის „ლილეული ცოლს ირთავს“, ა. სალინსკის „მედოლე ქალი“ და მ. ნასიროვის „ტარიელი“.

პიესა „ტარიელი“ დაწერილია გენაღდური ქართველი პოეტის შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ მოტივების მიხედვით და თეატრმა დადგა რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავის იუბილის დღეებში. სექტაბელი „ტარიელი“, რომლის დადგმაც ამ თეატრის მთავარ რეჟისორ იუსტუფ ბაგიროვს ეკუთვნის, დიდი წარმატებით სარგებლობს კიროვანბაღელ მაყურებლებში. მას საკმაო წარმატება ქონდა თბილისშიც.

სექტაბელ „ტარიელი“ მთავარ როლებს ასრულებდნენ მსახიობები: მ. ბალაევი (ტარიელი), დ. იოლჯევი (ავთანდილი), გ. აბასოვი (ფრიდონი), ხ. გაჯეივა (ნესტან-დარეჯანი), გ. სავარილი (თინათინი), ს. მუსტაფევა (დავმანი), ა. შვეინიანი (ასმანი) და სხვ.

ამ პიესაში დრამატურგმა გ. ნასიროვმა აზერბაიჯანის ელტურის სამინისტროს პრემია მიიღო. სექტაბელის ნაწყვეტები გადაცემული იქნა ბაქოს ტელევიზიის მიერ, ხოლო ამ სექტაბელს კიროვანბაღელებმა ბაქოში ჩატანენ აზერბაიჯანის რესპუბლიკურ ფესტივალზე, რომელიც მიმდინარე წლის ოქტომბერში ტარდება.

სექტაბელი მხატვრულად ვააჯორმა საქართველოს სსრ სახალხო მხატვარმა, სსრ კავშირის სახელმწიფო არემიის ლაურეატმა და თეატრემ. მუსიკა დაწერილია აზერბაიჯანის სახალხო არტისტის, სსრ კავშირის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატის კომპოზიტორ ქ. რანკიროვის მიერ.

ვ ივლისის თეატრმა დაამთავრა საგასტროლო სექტაბელის ჩვენება. გამოსახიოვარ საღამოზე მოვიდნენ საქ. სსრ კულტურის სამინისტროს მუშაკები, საქართველოს თეატრალური საზოგადოების ხელმძღვანელებმა მხანაგები და თბილისის თეატრების წარმომადგენლები.

სექტაბელის დაამთავრების შემდეგ სტუმრებს სიტყვებით მიმართეს საქ. თეატრალური საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარემ, რესპ. სახ. არტისტმა დოდო ანთაძემ და საზოგადოების პრეზიდიუმის წევრმა, ხელ. დამს. მოღვაწემ პროფ. დ. ჯანელიძემ, მათ თეატრის კოლექტივს მიულოცეს გასტროლების წარმატებით დაამთავრება და უსურვებს შემდგომში ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობა.

დასასრულ საპასუხო სიტყვით გამოვიდა თეატრის მთავარი რეჟისორი ი. ბაგიროვი.

წარმავა და პლიარა

ოპერისა და ბალეტის ხელოვნების ოსტატთა საკავშირო ფესტივალზე მინსკში, რომელიც ამა წლის მაისში გაიმართა, დიდი წარმატება ზედაო საქართველოს წარგზავნილებს, რესპუბლიკის სახალხო არტისტს მ. ამირანაშვილს და დამსახურებულ არტისტს ნ. ტულუმს. ფესტივალი, რომელიც ბელორუსიის სს რესპუბლიკისა და ბელორუსიის კომპარტიის 50 წლისთავს იმეორებდა, იყო საბჭოთა ქვეყნის მრავალეროვანი სოციალისტური კულტურის ზეამი. მან უდიდესი გამოხმაურება გამოიწვია პრესაში, დაიწერა მრავალი წერილი, რომელშიც ჩვენი მომღერლების გამარჯვებებიც აისახა. 26 მაისის გაზეთი „სოვეტსკაია ბელორუსიაში“ რესპუბლიკის სახალხო არტისტი, დირიჟორი ტ. კოლონოიცივი წერდა:

„ყოველი დიდი ოსტატის სცენაზე გამოვლდა აღმოჩენა, რადგან მისი ხელოვნება მუდამ იზადება იქვე, როგორც შთაგონების, შემოქმედებითი აღმოფრენის შედეგი. ამიტომ შეხვედრები ჩემთვის ადრე ცნობილი ვ. ვინეცკაიასთან, თ. მილაშკინსთან, მ. ამირანაშვილთან, ა. ვულოვიანთან და საბჭოთა სცენის სხვა გამოჩენილ ოსტატებთან წარმოდგენებში, რომლებსაც მე ვდირჟორობდი, ჩემთვის მუდამ სასიხარულოა. მეტიც, ბედნიერად ვივლი თავს, რომ მართლაც წამდევალ პირველი აღმოჩენა იყო ნ. ტულუმს მანრიკო, ნ. ტულუმის ჭილადა, ლ. ჭკონიას ჩიო ჩიო-სანი... უსაზღვრო კმაყოფილებას იღებ ასეთი აღმოჩენისაგან და მართლ იმისათვის კი არა, რომ ისინი უნიჭიერესნი არიან, იმიტომ, რომ ყველა ახალგაზრდა“.

ფესტივალის გახსნისას „ნ. ტულუმმა მეტად მსუბუქად შეასრულა პროზის ვარიაციები, ურთულეს კოლორატურულ პასაჟებში მოახდინა შესანიშნავი ტექნიკის, ფაქობი, უსაზღვრო ინტონაციის დემონსტრირება“; „აღნიშნავდა 17 მაისის „სოვეტსკაია ბელორუსია“. ვანაკუთრებული წარმატება ზედაო წილად ნ. ტულუმს ჭილადას „რიგოლეტოში“. „ნ. ტულუმს აქვს მშვენიერი ხმა, საუცხოო სცენური გარეგნობა და ბრწყინვალე მუსიკალობა. ყოველივე ეს კი საშუალებას აძლევს მომღერალს შექმნას უმანკო, მომხიბვლელი ცქრილა ქალიშვილის ჭილდას სახე“ („სოვეტსკაია ბელორუსია“, — 25 მაისი).

საფესტივალო „ტრუბადური“ სათაურით „ტალანტების ანსამბლი“, კარგად შეაფასა იმავე გაზეთმა მომდევნო ნომერში:

„მ. ამირანაშვილი (ლიონორა) არა მარტო შესანიშნავი ხმის პატრონია, არამედ ჩინებული გარეგნობისაც. იგი უაღრესად თეატრალურია ამ გამოქმნის ყველაზე ამაღლებველი გაგებით. იგი ფლობს ფილიგრანულ საიმპლერო ტექნიკას და აქვს უზარჩვენადი ემოციური პალიტრა. მისი სიმღერა იმდენად გამომსახველია, რომ აუდიტორიისათვის უცხო, იტალიურ ენაზე პარტიის შესრულებაც კი დაბრკოლებას არ ქმნის, მსმენელმა აღფრთოვანებით მიიღო ყველა ეპიზოდი, რო-

ბელშიც მ. ამირანაშვილი მონაწილეობს. მისი არაჩვეულებრივი ოსტატობის ყველაზე ნათელი გამოვლინებაა დუეტი დი ლუნასთან, ლეონორასა და მანრიკოს წინასაქორწინო და მთელი ფინალურა სცენა“.

დიდი წარმატება ზედაო წილად მედებს ჩიო ჩიო-სანსაც, რომელიც მან ფესტივალზე შეასრულა.

მინსკის ფესტივალი იყო შემოქმედებითი ძალუბას საკავშირო დათვალვირება, ამ ფესტივალზე ჩვენმა მომღერლებმა ერთხელ კიდევ შემოგვს დიდების გვირგვინით თავიანთი შემოქმედება. ამის დადასტურება იხიცი, რომ მათ ბელორუსიის სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის საპატიო სიგელები დაიმსახურეს და ანასთან ფესტივალის დიპლომებითაც დაჯილდოვდნენ.

ახალგაზრდა საოპერო მომღერალთა ხარკოვის საკავშირო ფესტივალზე, რომელიც მინსკის ფესტივალის შემდეგ გაიმართა, გამარჯვებით გამოვიდა თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის, ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სოლისტი, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ც. ტატიშვილი. იქვე არ არის, რომ ც. ტატიშვილი უდიდესი ნიჭით დაჯილდოვებული მომღერალია, — სწერს 13 ივნისის გაზეთი „ქრანსე ზნაშია“. მას აქვს საუცხოო ელვარების მსუყე, ძარღვიანი უღერადობის ხმა, რბილი, დიდი მოცულობის დრამატული სოპრანო ძალიან კარგად განვითარებული მაღალი რეგისტრით, რომელიც გზიბლავს თავისი ელასტურობით, ბრწყინვალეობითა და სისუფთავით.

ც. ტატიშვილმა გააუქმა ყველა გარეგნული, მოჩვეუებითი „ოპერული“ ეფექტი ამ პარტიაში და წანაღვანე წამოწია ფლორია ტოსკას ღრმად დრამატული ლირიზმი“.

პირველი მომღერლის წარმატება ოპერა „ტოსკაში“ იმდენად დიდი იყო, რომ იგი ფესტივალის პროგრამის გარეშე სექტადა „აადში“ მიიწვიეს, სადა ნიჭიერმა მომღერალმა მშვენიერად შეასრულა აიდას პარტია.

ხარკოვიდან დაბრუნების შემდეგ ც. ტატიშვილი მოზოლიურ სცენაზე პირველად გამოვიდა სანტუცას პარტიაში (მასკანის „სოფლის პატრონებში“). ახალგაზრდა მომღერალმა ერთხელ კიდევ მოხიბლა მასურებელი თავისი ბრწყინვალე ვოკალური მონაცემებით. სანტუცას პარტიაში მისი სახით შესანიშნავი შემსრულებელი შეიძინა.

ნ. სპანიშვილი,

ზ. ფალიაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის სალიტერატურო ნაწილის გამგე

შემაჯავლებიტი სპუბარი

აპრილის პირველ ნახევარში საქართველოს თეატრალური საზოგადოების პრეზიდიუმმა გორში ვაგზავენა ბრიგადა ნ. შენგირაძის, ვ. კიკნაძის, ბ. ნიკოლაიშვილისა და დ. თავაძის შემადგენლობით. ბრიგადის წევრებმა ნახეს ვ. ერისთავის სახელობის თეატრის სპექტაკლები: მ. გორკის „მდაბინონი“ (რეჟისორი ლ. იოსელიანი), ა. ოსტროვსკის „შემოსავლიანი ადელი“ (რეჟისორი გ. მაცხორაშვილი), ს. ახალაძის „დიდი განძი“ (რეჟისორი ვ. გარამიშვილი) და კონცერტისპექტაკლი „ოქტომბრის სიმფონია“.

სპექტაკლების ნახვის შემდეგ ბრიგადის წევრები ესაუბრენ მსახიობებს. მათ დაწვრილებით გააჩრეხა ნახული სპექტაკლები. ვ. კიკნაძემ აღნიშნა, რომ ამ უკანასკნელ წლებში გორის თეატრი შემოქმედებითაღვაიზარდა, თეატრს გააჩნია, სწორი შემოქმედებითი პოზიცია. ამის ნიმუშად მან დაასახლა მ. ელიოზიშვილის „ბებერი მუზურნეები“-ს სწორი ინტერპრეტაცია გორის თეატრში.

შემდეგ ვ. კიკნაძემ ილაპარაკა რეპერტუარის საკითხებზე და აღნიშნა, რომ ს. ახალაძის პიესა „დიდი განძი“ სუსტია და პრიმიტიული. გორკის „მდაბინონი“ შესახებ ვ. კიკნაძემ ამბობს, რომ „დიდი იოსელიანი“ დადგმით ეს სპექტაკლი აეღრებულა თანადროულად, როგორც რეჟისორის, ისე მხატვრისა და მსახიობთა ნამუშევარში ჩანს თანამედროვეობის სულისკვეთება“.

ვ. კიკნაძე დადებით შეფასებას აძლევს გორის თეატრის მიერ ოქტომბრის 50 წლისთავისათვის შექმნილ კონცერტ-სპექტაკლს „ოქტომბრის სიმფონია“ და ამბობს, რომ გორელთა ინიციატივას სხვა თეატრებმაც უნდა წაბაძონო.

საქართველოს თეატრალური საზოგადოების სადადგმო და სამხატვრო სექციის ხელმძღვანელი, რესპუბლიკის სახალხო მხატვარი დ. თავაძე ლაპარაკობს

გორის თეატრის სპექტაკლების მხატვრული გაფორმების საკითხებზე, იგი ამბობს:

— ამ თეატრში იგრძნობა, რომ მხატვარი აზროვნებს რეჟისორთან ერთად, თეატრის ეს თვისება გამოჩნდა გორკის „მდაბინონი“ საერთოდ, ეს სპექტაკლი დიდი მაგარჩევაა რეჟისორისა და მხატვრისათვის“.

დ. თავაძე შენიშვნებს გამოსთქვამს ი. მკვდლიშვილის მიერ გაფორმებულ ოსტროვსკის „შემოსავლიანი ადელიზე“ და დადებითად აფასებს მხატვარ ვ. ერისთავის ნამუშევარს სპექტაკლში „დიდი განძის“ პირველ და მეორე მოქმედებაში.

ბ. ნიკოლაიშვილი მსახიობებს ესაუბრა მეტყველების საკითხებზე, იგი ამბობს, რომ გორის თეატრის წსახიობთა მეტყველების დონე საგრძნობლად ამაღლდა მაგრამ მის ზოგიერთ ნაყლზეც მიუთითა.

— არიან მსახიობები, ამბობს იგი, რომელთაც მეტყველების აპარატი წესრიგში არა აქვთ. ხშირად ეკარებმათ ბეგრები. ასე მოსდის მსახიობ ა. გვაძაძის. იგი ძალიან კარგი, კულტურული მსახიობია, მაგრამ ბეგრები ეკარება, აქვს ეროვნული არტიზმი, რაც ქართულ მეტყველებას არ ახასიათებს.

ნ. შეხვირაძემ აღნიშნა, რომ საქართველოს თეატრალური საზოგადოება ხშირად ატარებს ამგვარ საუბრებს შემაჯავებელი შეფასებას აძლევს ოქტომბრის სიმფონიას“ და ამბობს:

— „ოქტომბრის სიმფონიამ“ მომცა იმის საშუალება, რომ მოლიანად დამეზახა დასის შესაძლებლობანი, ანაღვლეა, შეესოჩრულმა შენათქვამში, დავინახე აგრეთვე საუკეთესო მხატვარი შ. ხუციშვილის სახით.

ნ. შეხვირაძემ გორელთა სპექტაკლების შეფასებისას ბევრ რამეში დაეთანხმა ვ. კიკნაძის მოსაზრებებს და დაეთქვა რწმენა, რომ ლ. იოსელიანის ხელმძღვანელობით გორის თეატრი მრავალ შემოქმედებით წარმატებას მოიპოვებს.

თავაძის ინიციატივა

28 აპრილს მხარაძის რაიონის მშრომელთა დიდი ზეიმით აღნიშნეს მხარაძის ადგილობრივ წყურწყავას სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრის არსებობის 100 წლისთავი.

ზეიმში მონაწილეობის მისაღებად სხვადასხვა რაიონებიდან ჩავიდნენ მსახიობები, მწერლები, საზოგადო მოღვაწენი.

საიუბილეო საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს სსრ კულტურის მინისტრის პირველმა მოადგილემ აკაკი დვალიშვილმა. მოხსენებით თეატრის შემოქმედებითი გზის შესახებ გამოვიდა თეატრალური ინსტიტუტის რექტორი, პროფესორი ილია თავაძე. თეატრის კოლექტივს მიესალმნენ საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი დლორ ანთაძე, პარტიის მხარაძის რაიონის მდივანი ნ. მდინარაძე, დრამატურგი ვ. კანდელაკი, რუსთაველის თეატრის მსახიობი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი ე. აფხაიძე, მარჯანიშვილის თე-

ატრის რეჟისორი ა. ქუთათელაძე, ბათუმის თეატრის მსახიობი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი მ. ხინიკაძე უფროსი, „ნიანის“ პასუხისმგებელი მდივანი, პოეტი ზ. ბოლქვაძე, მუსიკონტრაპუნდოთეატრის დირექტორი ა. შანიძე, რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი ქ. ბოქორიშვილი, ჭუგდილის თეატრის დირექტორი ა. ეგუტია, სოფელ შრომის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, სოციალისტური შრომის გმირი მ. ორაველიძე და სხვ.

მხარაძელებს ასი წლის იუბილე მიულოცა მოსკოვის მიერ თეატრის მსახიობმა, რუსეთის რსფსრ დამსახურებულმა არტისტმა ვ. დორონინმა, რომელმაც ამ რამდენიმე წლის წინათ მხარაძის თეატრის სცენაზე შეასრულა რუსი ჯარისკაცის როლი პიესაში „მე ვხედავ შუეს“.

მხარაძის თეატრის დირექტორმა, რესპუბლიკის დამსახურებულმა არტისტმა ბუენა ნაკაიძემ თეატრის კოლექტივის სახელით მადლობა გადაუხადა შეყვანილი და აღუთქვა მათ, რომ თეატრის კოლექტივი კვლავაც შეიტანს თავის წვლილს ქართული თეატრალური ხელოვნების განვითარების საქმეში.

თ ე ბ რ ჯ ა ე ჯ ა ე ე ე

სულ ახლახან ქართულმა თეატრმა აუნწაღაურებელი დანაკლისი განიცადა. გარდაიცვალა დიდი ხელოვანი, ქართული სცენის მწვენილი და ივლიანი თავისთავალი შემოქმედ — რესპუბლიკის სახალხო არტისტი თამარ ჭავჭავაძე. თამარ ჭავჭავაძე ჩვენი სცენის დღესტატი რიცხვს მიეუფლებება, მან პირველი ნამუშევარი თამაშად გაიკეთა გზა და ქართული საბჭოთა თეატრის ისტორიაში თავისი უაღრესად საპატიო ადგილი დაიმკვიდრა. თამარ ჭავჭავაძე განუმეორებელი მოვლენა იყო ჩვენი სცენისა, მას არც მსგავსი პრინციპული მყოლია და არც მსგავსი შთამომავალი. რასაკვირველია, ჩვენმა სცენამ უფრო დიდი ისტატი ქალები იცა, განა ჩვენ შევვივლით იგი მაკო საფარავს, ნატო ვაზუნისა და ნეცა ჩხიძის შემადროს! არა, მაგრამ თავისი შინაგანი ტემპერამენტითა და ოპტიმისტური პათოსით ყველაზე მაღლა დგას. როგორც სემოქმედი, იგი სიცოცხლის უმწერლად, სიცოცხლის სიღამასზე ფერუცელთლად გადასცემდა თავის გმირებს, თვით ატორებისაგან სასიკეთლოდ განჭირულებსაც კი. ეს თამარის არტისტული მანერა კი არა, სტილია იყო. მის სულში გაუნებელია ცენტრი ჯვიდა, ცენტრი, რომლის მაღალი ტემპერატურა მასაც სწავდა და მაყურებელსაც.

თამარ ჭავჭავაძე ალაზნის ქალებში აფრენილი დურგია. იგი უფროდღი დაიბადა და ბავშვობა უწვევნიერების ბუნების წიაღში გაატარა. თავისი ასული გენის გოგო-ბიჭებში ტრიალებდა, შფოთიანი დღურუჯის მიღამოვლებში ნებერობდა. აქ შეითვისა ადამიანური უბრალოება, ბუნების უშუალობა, აქ აღივსო მისი სული სიეთითა და კეთილმოხილოერი გულგრილყოლოებით, რაც სიყვდილად მომხიბლავ ემს აღდგდა მის პიროვნებას.

ქრედა რომ წამოიზარდა, მახლობლებმა თამარ ჭავჭავაძე თბილისში წამოიყვანეს, თბილისში დაამთავრა საშუალო სასწავლებელი და უმაღლესი განათლების მისაღებად 1917 წელს ხარკოვს გაემგზავრა. ამ დროიდან დამოუკიდებლად ცხოვრობდა და მომავლის გზის გაკავაძე დამოუკიდებლად დაიწყო. ხარკოვში თამარ ჭავჭავაძე ქალთა უმაღლესი კურსებზე შევიდა — ისტორიულ-ფილოლოგიურ ფაკულტეტზე. სწავლის გულმოდგინედ დაეწევა, მაგრამ შინაგანი მოწოდების ეს სხვა გზით უშვობდა და მოსვენებას არ აძლევდა. თამარს ჭერ ისევ თბილისში სწავლის დროს გაატავა თეატრმა, აქტიორობაზე ოცნებობდა, თუმცა მის ოცნებას შინაურთა კონსერვატოზში ფრთხილ უშვადედა. და აი, როცა თავისი ბედის მქედელი თვითონ შეიქნა, ბავშვობის ოცნებას განხორციელებას შეუდგა, რეჟისორ ლებედინსკის კერძო სტუდიას მიაშურა და პარალელურად იქ დაიწყო მეცადინება.

ეს სტუდია იმ ხანად უკრაინაში პოპულარობით სარგებლობდა. ლებედინსკი რეალისტური თეატრის პრინციპებს მისდევდა, ერთგული იყო ეროვნული ტრადიციებისა და უკრაინის თეატრის ბევრი ნიჭიერი მხანობი ალფურდა. ამასთან ამ სტუდიისში პირაგრესულად მოაზრდენე პედაგოგები მოღვაწეობდნენ. ისინი სტუდიელებს არა მხოლოდ აქტიორულ ისტატობას ასწავლიდნენ, არამედ მოქალაქეობრივ თვითშეგნებასაც უფლებდნენ. როდესაც უკრაინას სამოქალაქო ომი მოეწია, სტუდია „მოძრავე პროდუქტორული თეატრის“ გადკეთდა, მხარში ამოუდგა თავისუფლებისათვის მებრძოლ შრომითელ მასებს და მტერზე გამარჯვებისათვის აღაფრთოვანებდა მათ.

თამარ ჭავჭავაძე 1919 წლამდე ხარკოვში დარჩა, სიძინებებს არ შეუშინდა, აქტიურად ჩაება თეატრის შემოქმედების მუშაობაში, ხალხით დიდება მონაწილეობის საფარინტო სპექტაკლებში. თვითონ ხარკოვში ბრძოლის ასპარეზი იყო, ქალაქი ხელიდან ხელში გადადიოდა, ვიდრე წითლარმიელებმა მტერი იქიდან საბოლოოდ არ განდევნეს.

აი აქ იჩინა პირველად თავი ახალგაზრდა აქტიორის მგზნებარე ტემპერამენტმა, მისი სულის რომანტიკული ხანაუბრებმა. არ შეცდებით თუ ვიტყვით, რომ სწო-

რედ ამ ბოხოქარ დღებში ჩამოყალიბდა და გამოიწერო მისი მისიონი-მოქალაქის სწორუფარის მუხებმა.

სამშობლოში მომავალი ახალგაზრდა მხანობი ლამაზი ოცნების ათასგვარ ხუნდლას აგებდა, მაგრამ მწენ-შევიკურ საქართველოში ვარდუყავილებით მოფენილი გზა არ დახვედრია. თეატრი უპატრონოდ იყო მიტრეფებული, სცენის დიდოსტატებისათვისაც კი მისი კარი ფაქტიურად დაშლული იყო, მხოლოდ მოხეტიალე და აქა-იქ კლუბებთან შეჩინული დასები არსებობდა. სარბეობი საშუალება რომ გამოენახა, თამარ ჭავჭავაძემ ჭერ მასწავლებლობას მოქალაქე სტუდია, მერე კი რუსულ თეატრალურ სტუდიამში შევიდა. 1920 წელს, როგორც კი ქართული დრამატული დასი (ახლანდელი რუსთაველის თეატრი) შეიქმნა, მამხინე იქ მიაშურა და იმ წელსვე რამდენიმე მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა.

საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველ დღიდანვე, როცა სასცენო ხელოვნების განვითარების ფართი სარბიელია გადიამოდა, თამარ ჭავჭავაძის მხატვრული ნიჭიც ლაღად იფურჩქნება, სულ მაღელ საზოგადოებრივ ყურადღებას და თვალსაჩინო მსახიობის ხანსებს იხვევს. ვიდრე 1922 წელს ლაურენსის ბრწყინვალე სახეს შექმინდა, ათზე მეტი როლი ჰქონდა ქართულ სცენაზე შესრულებული. ამათგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია ბარონესა (წ. შთავაშვლის „სულელი“), ტრეფა და ვენეო (ს. შანიაშვილის „ბერლი ზინაია“), ნინო (ვ. შალიაშვილის „გადაჭრული მუხა“), დედოფალი თეკლე (ს. შანიაშვილის „უფროსგვინი მეფენი“), ევგენია (პ. სენევიჩის „პოდერ ხვად, უფალო“).

ამ არც თუ, მაინცა და მაინც, რთულ ფსიქოლოგიურ როლებში თამარ ჭავჭავაძემ ხალხის გარდახსებით მიიქცია ყურადღება და საკმაოდ დასამახოვრებელი სახეები შექმნა. ამ როლებით მან შესძლო გამოცელდავითა თავისი შინაგანი პათოსი და ტემპერამენტი. თუ ამას მივემატებთ მის მწვენიერ საცენო გარეგნობას, სასაოფნო ხმას, მკაფიო მეტყველებას, სხეულის მოძრაობას და მიმიკის ბუნებრივობას, — ნათელი ვაღებდა მისი დიდი შემოქმედებითი შესაძლებლობა. მსახიობის დრმა და ზომიერი სუნთქვა საცნებო გაჭმრძინებლათ გმირის სულიერ ტანჯვას და სიხარულს, მის ფსიქოლოგიურ მდგომარეობას, აძირბო იყო, რომ მეგობრები მას სცენის ამომავალ ვარსკვლავს ეძახდნენ. ეს „ხუმრობა“ მაღელ გამართლდა ერთ მშვენიერ დღეს მისმა ნიჭმა ვულკანივით ამოხეთქა.

დიდი რეჟისორი კოტე მარჯანიშვილი რუსთაველის თეატრში რომ მოვიდა, ის უკვე გამოჩვეული ინდივიდუალური ნიშნების მქონე მსახიობი იყო, მაგრამ ჭერ კიდევ ნახევარი ხშირ ლაპარაკობდა. საქირო იყო მსახიობის ინდივიდუალური ნიშნების შემწინევა, მისი განვითარების სწორად წარმართვა, რათა მსახიობი მთელი ხნით ალაპარაკებულყო. როცა კოტე მარჯანიშვილი „იჭებრის წყაროს“ დღებდას შეუდგა, სპექტაკლის მთავარი როლისათვის შეუცდომლად არჩენენ მოკრძალებულ და თავდაბალ მსახიობზე შეჩერა. აქტიორთა შორის ეს ნამდვილი სენსაციია იყო. მხოლოდ დიდი რეჟისორის გამჭრიახ თვალს შეეძლო აღმოჩენა თამარ ჭავჭავაძის სულში მოვლენილ ლაურენსიან-სათვის შესავერი ცეცხლისა და განცდის საწყისება. რა ვუყუთ, რომ იმ მძლავრ ტემპერამენტზე ჭერ კიდევ გამოუმუდავებდნენ იყო... მაღელ ყველასათვის აქვდა გახდა, რომ თამარ ჭავჭავაძე ნამდვილად ამ როლისათვის იყო დაბადებული. გადაუჭარბებლად შეიძლება თქვას, არც მანამდე, არც შემდეგ არ გვეყოლია მეორე ისეთი მსახიობი, რომელიც უსუნდობდა მეტყოლია გეურთა თამარ ჭავჭავაძის ლაურენსიანობას, ეს ხასიათი მისი სიძლიერის წარმოშობა.

ჩვენი თამა საპროტოლანდა აკყობს „ცხვრის წყაროთი“. მან დასაბამი მისცა ქართულ საბჭოთა თეატრს. მაგრამ ამ სპექტაკლის ზალატორი წარმატება პირველ რიგში თამარ ჭავჭავაძის მიერ ლაურენსიან-

როლის ბრწყინვალე განსახიერებამ განაპირობა. სექტორში ბევრი საუკეთესო სცენური სახე იყო, მასში დადგა ნიჭიერი კომპოზიტორი მონაწილეობით, ყველა ერთი მეორეზე უკეთესი იყო. ამასთან ერთად, მაყურებელი მოიხიბლა დამდგმელების მდიდარი მხატვრული ფანტაზიითა და იშვიათი რესტორით. ამის მიუხედავად თამარ ქვეყავაძე მაინც გამოიყოფოდა, მისი ლაურენსია ყველაფერზე მაღლა იდგა. სექტორის დამდგმელმა სტიქის მძინვარება გამოიწვია და შედეგმა მოლოდინს გადააჭარბა. თვითონ რეჟისორიც მოულოდნელობამ განცვიფრებაში მოიყვანა, არაერთხელ უღიარებია, რომ თამარ ქვეყავაძის გარეშე სექტორული ერთი თავით დადამდგმობდა.

თამარ ქვეყავაძის ლაურენსია ნამდვილი შედეგია იყო, შემდეგ, რომლის მსგავსიც ისტორიაში იშვიათად შევხვდებით და სამარადისოდ ფერდაუარკავ მჭირს თვითარგალიტად რჩება, ამ სექტორს სამეტი აზრითი სისრულით გამოშვებულა და მსახიობის განდღობის სინათლე, გარდასახვის ბუნებრივობა, დიდი მხარეანი ტემპერამენტები. მისი ლაურენსია აღბეჭდული იყო ემოციური ზემოქმედებისა და შოკოვანი წარმოდგენებით და მდიდრებით. ვისაც ერთხელ მაინც უნახავს თამარ ქვეყავაძის ლაურენსია, მიღებული შთაბეჭდილებისაგან ვერასოდეს განთავისუფლდება. მასხივს, როდესაც იგი კომპონენტისაგან შეურაცხყოფილი, დამცირებული, თმავაწეული შემოიღობილი თვალებით სცინებდა შემოიჭრებოდა, ვინებადარტყული ხალხი უსტუმო საკვირვით გაიჩრდილებოდა ხოლმე, მაყურებელთა დარბაზს სიეთმარავე ერთხანტოვად გადაუვლიდა, ცეცხლი მოკიდებოდა. მსახიობი ირავლოვ ცხვრებებით მოჩირბოდა მისი გამოქმედებისაგან, თავდაპირველი ზრდილი შემდეგად და მისხსენებ შესხანებდა:

თქვენ დაბადეთ მხოლოდ კურდღლებო, დიარ, კურდღლები! ველურები ხართ თქვენ და არა ვესანდებები! რად გინდათ ხმლები? დაიკვირო თქვენ ხელში გარა! ი, გიფიცებით, მე მინდა, რომ მარტო ქალღმერთად მარტოდ, უშვივნოდ, თავის ნაწიში გამოისყიდონ მტარვალთა დასკით, ავანაჟთა სისხლის დაქვეითონ, მსურს რომ ჩაგვითხოვთ თქვენ ქვეითა, ნახევარცაცნი, ნახევარ ქალნი, საზოგადონო დიაცობის მსხადნი, დიაცობის უნდა ძაფსა რთავდეთა. ხალხურ ჩაგვითხვთ ჩვენ ქვედა კაბას, თავზე კიდევ დაგზურავთ მანდილს, მოგვართ ქალურად, ნაირფერის სილამაზებით, და ლენტებითა მავ ქალბრა თავებს შევამკობთ, და ვაგლივსათ პარისხასც ფიქროვართო!

ლაურენსიას ამ სიტყვებზე სცინებდა შავი ღრუბელი ჩამოწვებოდა, თითქოს ეს ქვეყნუხილისათვის უნდადებოდა. მერე მსახიობი ხმას ღერო აუწვედა, ბრბოსკენ გავერდილ ხელს თრთოლვით შემოატარებდა და ხმამაღლა, მისიხსენებ წარმოსთქვამდა: „წავა, გაქმრება მიღებმა რადაც ნახევარ ცაცთა, რომელიც არცხვენს, სახელს უტყვის აქაურადობა და ცკვად აღსდგება ამზონთა აქ საუკუნე ყველა მტარვალთა და ლაურენსიათა დულვანახებთქა“.

ლაურენსიას ეს სიტყვები ხალხს გამოაჯიხნებდა, გონს მოიყვამდა და ლაზარითაც ეს შემართების სულს ჩაუდგებდა. თვალის დახამსანებაში ყველაფერის შეიცვლებოდა. სცინას სინათლე ემატებოდა. ადამიანთა ნაცოცხლებს შარი მოცივებოდა და ხალხი ერთსულოვნად აღდგებოდა მტარვალთა ვასალებად. ამის დამახავად ლაურენსიას თვალებში იმედის შუიტი ჩაუდგებოდა, შემოღობის სახე დაქმინდებოდა, ნებისყოფას მოიკრებდა, ქალებს მოუსწობდა და წინ მტარვლებოდა პათოსიან სახელისათვის საბრძოლველად ამ წუთს თამარ ქვეყავაძის ლაურენსია ხასხებითა გარდასახებოდა, ის აღარ მტავდა ერთი წუთის წინაშე შემოღობილ სახითა და უარყო თვალებით ბობოქარ ლაურენსიას, მის გამომეტყველებას უკვე აზრი და მხნეობა შეეძინა, ამ დროს თამარ ქვეყავაძე მშვენიერი სანახაიე იყო, მისი არსება განცდებს ევდარ იტყვოდა, ირგვლივ ცეცხლს აფრქვევდა. ეს ცეცხლი თქვენც მოგედებოდა, ავადღლებოდა და მოგახლავდათ, მთლიანად, მთელი თქვენი არსებით მის ტყვეობაში იყავით.

ამიერიდან თამარ ქვეყავაძის სახელი ქართულ სცენაზე ამაყად უდგრდა. თითქმის ნახევარი საუკუნის მანძილზე იგი დამაბულ შემოქმედებით ცხოვრობდა ენკედა. მაყურებელს ხიზლავდა იშვიათი უშუალობით, გარდასახვის ბუნებრივობით, გმირის განცდებისა და ვნებების გადმოცემის სილადობ, მწიქტურად ტემპერამენტით. მოაზრის ის იყო, რომ თამარ ქვეყავაძეს შეეძლო მკაფიოდ დანახვა თავის გმირი და სწორად შეეფასებოდა მისი სახითის თავისებურება. მსახიობის პალიტრას ვერცხვი არ აკლდა, მის ისტატობას კი — გამოსახვლებითა და ემოციურობა.

თამარ ქვეყავაძეს თეატრსა და კინოსში ასამდებ პირველხანისხიანი როლი შეუტრიალებია და ვერასოდეს ერთხელ, რომ იმედიმე მათგან სიწარლოდ და შთამბეჭდავთა კიდევს. აქედან ათიწოდ რაობის დასახებულბაც ეს სკამარისა, რათა ნათელი განსვენ აქტორის ნიჭის ძალა და მხატვრული დანჯარის სიმდიდრე, აღანიანური სიცოცხლენი მანაქა და თავისთვადად აქეთა ტიტანა („არდევია“), ლამარა („ლა-მარა“), ზეატრინე („ხატებრივ ჩინრა“), ხატავე („ხატავე“), ემლია („არტული“), დარიკო („ნიწიშვილის გურია“), გულთამარე („ყვარყვარე თუთაბერი“), ოქსანა („ესკაბარის დაღუვა“), ეკსო („ჩაბტობილი ხილი“), ფატი („ნაბერევილდანი“), კატრინა („მამად საწვენი“), მარგარტა გოტიე („მარგარტა გოტიე“), ქეთევანი („სამშობლო“), ზენაიდა („დალდალი“). მამევა („ზოგვარ ბრძენიც შეეღება“), ვასა ეფენუნვა („ვასა ეფენუნვა“), კურჩინა („ლდაწაშულო დანწაშვენი“), თთარანი ჯორჯი („თთარანი ჯორჯი“), სანათა („ხატბორიანი“), ხორეშანი („თეფორე“).

ეს სახეებს ერთმანეთს არ მტვანან, არ მტვანან მხოლოდ სანებისპირი შემთხვევებით კი არა, არამედ, ხასითების მხავანების დროსაც. მსახიობი ყოველთვის მოულოდნელ განსხვავებულ ნიშნებს, ნიშანდობილქ მხოლოდ ერთისათვის, რაც თვით ტყუპის ცალმხივაც ეს ანსხვავებს ერთმანეთისაგან. ღობირბი, ღობირბი, ტრავაზნი, გმირული რომანტიკა, ოუმორი ერთხანად დანახანათელებოდა თამარ ქვეყავაძის აქტორული ბუნებისათვის. ლამარაში მან გადმოგვაცა ველსული რთმანტიკა ბუნებითი შობილი პირველყოფილი სილამაზისა, ეკსო მოეწონათა და ინტელიქტით შეაზავა, გულთამარეს ოუმორის ნელსახებელი არ დააკლო, ვასა ეფენუნვაში გამოხატა გმირის ბოროტი ერთსულოვ კლასობრივი სიზოგავე, ემლია ტრავედის რთი მთავარ გმირად აქცია, დამარტოვლად გადმოგვაცა სინარტობის ნაბერევილის გრძნობითა და სიცოცხლესა და ბოროტების სიძულვლით აღსაცხ მისი წინა კუთვლოშობილური ბუნება სისხლსახეუდ დახატა ღწიწი ვარცველი სილამაზით განვებერებული ფარისიველი და ქარაფუტკა კლდობარტა მამევა, ზუსტად მოხანა გამოხანსებლობით საშუალებანა და ავბორციე ზედმირეწითი მსჯელობისათვის შექმნა. მისი ოქსანა („ოიღობის ქვეყნ“) ყურადღებას იქცევდა ფსიქოლოგიური სიმსაფრიათა და ტრავეკული სისახსით, კურჩინა და თთარანი ჯორჯი — დედული გრძნობის ქეთვლოზობითა და ხასიათის სიტკიცით, მისი ქეთევანი, ზენაიდა, სანათა და, ბოლოს, ხორეშანი ხომ პატრიოტული სულსკეთებითა გამტკვალული ქართველი ქალის დიდებული სცენური სახეებია. მათში ორგანულად არის შერწყმული დედინედა და მოქალაქის, შვილისა და სამშობლოს თავდაიწვეულებული სიყვარულის გრძნობები.

როდესაც თამარ ქვეყავაძის ხორეშანს უყურებდით სიხუმრის სახელმწიფო თეატრის სცენაზე, არ შეიღლებოდა არ გახსენებოდათ მისი ლაურენსია. ხორეშანი — ეს იყო ლაურენსია მოხუცებულბაში!

ლაურენსია, რომელმაც თავისი ცხოვრების გარეაზრზე დიდი ტრავმა გადაიტანა, სულიერად არ გატყენილა. დედა გახდა, სამშობლოს პათოსიანი და პატრიოტი შვილი აუწარდა. მოხუცის ხასითის სიტკიცე, გაუტყენილი ნებისყოფა, ქედუბრდობა, ტემპერამენტი მიგვანიშნებს, რომ იგი ლაურენსიას მოდემისაა, პი-

სი სისხლი სისხლთაგანი და ხორცი ხორცთაგანი, მხოლოდ ლაურენისისთანა ახალგაზრდა ქალისაგან შეგვექლო მიგველო ხორენანისთანა დედა და მოხუცი. შვილისა და სამშობლოს სიყვარული შარავანდედად ადგას თავს. ამ ლამაზი გრძნობების პატრონს ვერაფერი შეაკრთობს და ვერაფერი დააძაბუნებს. სპექტაკლში ხორენანი ეპიზოდური პერსონაჟია, მაგრამ მსახიობმა იგი უმეზარითი შთაგონებით აღძველა და ერთ-ერთ მოვარ გმირად აქცია. ხორენანისათვის მსახიობმა მარკ მინიჭებულ აქტიური სიციხისებულ კლიბურებად სპექტაკლის პატრიოტულ პათოსს, აფართოებდა მის დიდურ დაიპაზონს. მოხუცმა ჭეჭვავებამ ხორენანის როლით ისევ მოგვხიბლა და აგვაფროვანა, აგვადელვა როგორც ახალგაზრდად ლაურენისას როლით. აქ ჩვენ ერახედ კიდევ ვიგრძენით დიდი მსახიობის ოსტატა, რომელიც კელამბარით ენთო სცენაზე და წმინდა შუქს გამოსცემდა, ვუყურებდით და ვგვიხაროდა, რომ ქართველ დედათა მოდგმას ასეთი მაღიდებელი ჰყავდა, მისი ხორენანის სახით ქართველ დედათა სახეებს კიდევ ერთი განუმეორებელი შედეგები ემატებოდა.

თამარ ჭეჭვავაძის ხორენანს ერთი წუთითაც გულგრილობდა, მხოლოდ გონებისთვლით ვერ შეხედავდით, თავისი ნაწილით განცდებით გამოჩენისთავად გუნუსხავდათ, მთელი მოქმედების მანძილზე მისი ძლიერი სულიერი მდელაგრების უშუალო მონაწილე ხდებოდა.

როდესაც მოტყუებული ბრბო დედაბრებისა თედორის სამშობლოს დასტკში ცილს დასწამებდა და მის დედას ქვით ჩაქოლავს უბრუნება, თამარ ჭეჭვავაძის ხორენანი წარბს არ შეიხრიდა, წელით გაიპარებოდა, ამაყად მიმოავლებდა ირგვლე თვალს, ხელშიც აღაპყობდა და დმერთს შედლადებდა:

— დმერთო... დმერთო მიუტყვე, რამე თუ არ უყუან, რას სჩადიან... შენც მიუტყვე, შეილო ჩემო, მე შენი მტერა, შენ წმინდა ხარ, წმინდა იქნები, შენ სიბლღურ არ მოგეკარება, არა, არასდღეს, არა... არ შეიჭვავ, არ შეუყოყმანდ, ათი სიციხისებულ რომ მოგეცეს და ათივე შეგიგინონ, მაინც დასდეთ თავი შენი ქვეყნისათვის, შენი მიწისათვის... გმირები უნდა შენს მიწა-წყალს, გმირი იყავი, ენამ არ გატეხოს, უაუნურთა ენამ... დმერთო მიუტყვე, რამე თუ არ უყუან... დმერთო... დმერთო...

ჭეჭვავაძე-ხორენანის ეს სიტყუებო ზარივით რქდა. იგი ხედავდა კვდებოდა და მაინც თავადლებსა და სიწმინდის ბუღეს ლოცავდა, ლოცავდა სედლიან, მაგრამ სამშობლოს სიყვითეში რწმენა შეურყეველი წმინდა გულით, გაუმორატებელი და შურისძიებისაგან განწმენდილი, მაყურებელსაც სიციხისი მასჯაროტებლით ეს რწმენა გადევცემოდა და მსახიობიც სწორედ ანთ იმარჯებდა, სიკვდილითაც ბორბტებსა ირგუნავდა.

ხორენით თამარ ჭეჭვავაძემ გვირგვინი დაადგათვის შემოქმედებსა და ქართული აქტიორული ხელოვნების საუნეკ კიდევ ერთი შედეგით გაამდიდრა. მსახიობის ნიჭის თავყანისმცემლები ვუყურებდით მის ხორენანს და გული იმედით გვევსებოდა, ნათლად ვხედავდით, რომ თამარ ჭეჭვავაძის მხატვრული ფანტაზია კვლავ დაუბრებელი იყო და ფერები არ დაშრტებოდა. იგი ნაადრევად წავიდა ჩვენგან, წავიდა და თავისი შთაგონებული შემოქმედებითა და სულგრძელობით ამ ქვეყნად კეთილი კვალი დატოვა.

მარემაძე ქარბლიშვილი

ს ი მ ო ნ მ თ ვ ა რ ა ქ ე

ქართველ მწერალთა რიგებს კიდევ ერთი დრამატურგი გამოაყლდა. გ. შატბერაშვილის, მიხეილ ჯაფარიძის, ვიქტორ გაბესკირიას და გრიგოლ ბერძენიშვილის შემდეგ უღმობელმა სენმა ხელიდან გამოგატაცა სიმონ ვასილის ძე მოვარაძე.

სიმონის სახელთან დაკავშირებულია ქართული თეატრის არა ერთი და ორა გამარჯვება, მრავალი სიხარული და წარმატება. სიმონ მოვარაძე იყო პირველი დრამატურგი, რომლის ნაწარმოებებითაც ფეხი აიდა მოწარმდაყურებულთა ქართულმა თეატრმა. მისი პიესები „ჩვენი, ჩვენი“, „მითოსი გულში“, „აურიე რაკოლი“ და „არსენა მარაბდელი“ დიდხანს, ძალიან დიდხანს არ ჩამოსულა სცენიდან და ისინი ჩვენს მეხსიერებას დღემდე შემორჩა, როგორც საუკეთესო სცენური ქმნილებანი.

სამათულ წელზე მეტია, რაც ს. მოვარაძის პიესებს თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს ჩვენი თეატრების რეპერტუარში. საქართველოში არ მეგულებოდა არც ერთი თეატრი, სადაც მისი რომელიმე პიესა არ დადგმულიყო. განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობს „სურამის ციხე“ და „სახსოვარი“.

სიმონის შემოქმედებით დიდად იყო დაინტერესებული ჩვენი სახელოვანი რეჟისორი ალექსანდრე ახმეტელი და აქი ორი მისი პიესა „მოაგრებილი“ და „შლეგი“ წარმატებით განახორციელა რუსთაველის თეატრის სცენაზე!

სიმონი შორს იდგა მოდერნიზმისაგან. იგი ყოველთვის კლასიკური დრამატურგიის ფორმას ირჩევდა და საუკეთესო შედეგებსაც აღწევდა. ამასთან ერთად, იგი შესანიშნავად გრძნობდა თეატრს. ამიტომაც, რომ მისი პიესები უადრესად სცენურია, დინამიურია, აღსავდა მძაფრი კონფლიქტებით, სადაც სისხლსავსე დამიანები მოქმედებენ და გამართული, ძარღვიანი ქართული მტკვლებიან. ეს დამიანები წარსულიყო და დაუფიყარ სახეებად რჩებიან მაყურებლის მეხსიერებაში.

მისი მთელი შემოქმედების ქვაკუთხედია დრამა პატრიოტიკითა და დიდი ჰუმანიზმი მისი გმირები უადრესად დუაკუნური, ფაქიზი, სუფთა და პირდაპირად დამიანები არიან. და თვითონც ხშირ ასეთი იყო პირად ცხოვრებაში! სიმონი უმწიკვლო, უადრესად ფაქიზი და თავმდაბალი, — კაცური კაცის განსახიერებას წარმოადგენდა.

სიმონ მოვარაძის შემოქმედებით განსაკუთრებით არიან დვალებულნი სახალხო თეატრები და თეატრალური კოლექტივები. მისი პიესები „უმაღლური“, „სამარლისო“ და „მასკული“ განუშორებელია სახალხო

თეატრების რეპერტუარისა. ამ პიესებს მათთვის ბევრ-
ჯერ მოუტანია გამარჯვება.

სიმონი ეწეოდა ნაყოფიერ საზოგადოებრივ საქ-
მიანობას. შალვა ღაღაინთან ერთად წლების განმავლო-
ბაში ხელმძღვანელობდა მწერალთა კავშირის დრამა-
სექციას და დიდ დახმარებას უწევდა დამწყებ დრამა-
ტურებს.

ასეთივე ნაყოფიერ მუშაობას ეწეოდა თეატრა-
ლურ საზოგადოებაში. ერთი სიტყვით, სიმონი აქ-
ტიურად მონაწილეობდა ქართული მწერლობისა და
თეატრის უოველდღიურ ცხოვრებაში. იგი იყო მომ-
ხიბველი მისაუბრე, ორატორი. ჭკვიანი კამათი მისი
ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს შეადგენდა და ჭეშმარი-
ტიტების ძიება ცხოვრების მთავარ აზრად მიაჩნდა.
მას რაც ძულდა, დაუფარავად ძულდა, რაც უყვარდა,
რაც სიმართლედ მიაჩნდა, — იმაზე აშკარად ამბობდა
და მისთვის სიცოცხლესაც არ დაიშურებდა. შეიძლე-
ბა ამიტომ იყო იგი მწერალთა კავშირის, თეატრების,
კულტურის სამინისტროს თუ ხალხური შემოქმედების
რესპუბლიკური სახლის მისი სისურველი სტუმარი.

სიმონი დიდი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა ყო-
ველ ნაწარმოებს. ათასნაირად ხეწდა თითოეულ ფრა-

ზას და მხოლოდ ამის შემდეგ გამოაქონდა იგი საჯა-
როდ. ასე ექცეოდა იგი განსაკუთრებით თავის საინ-
ტერესო ხელეტირისტულ ნაწარმოებებს. სიმონის რა-
მდენიმე პიესას ჯერაც არ უნახავს სცენა და დამდგ-
მელ რეჟისორებს ელოდებიან. სიმონ მთვარაძე ის
მწერალია, რომლის ადგილი და შემოქმედება ჯერ კი-
დეც შეუსწავლელი და შეუფასებელია ჩვენს კრიტი-
კასა და ლიტერატურის ისტორიაში.

ნაადრევად წავიდა ჩვენგან სიმონი. იმ საწერ მა-
გიდაზე, რომელსაც იგი ვერასოდეს დაუბრუნებდა,
დაუმთავრებელი დარჩა ორი პიესა, რომლებიც თანა-
ედროვეობის თემას ეხება. ვერ მოესწრო თავისი კრე-
ბული გამოცემის, რომლის აწყობაც ახლანაც დაიწყო
ქუთაისის სტამბაში. განუზოცოცილებელი დარჩა ბევ-
რი მიზანი, სამშობლო მიწაში მიაქვს აუხდენელი ფიქ-
რები და ოცნებები, მაგრამ იმას, რაც მან გააკეთა,
არასდროს დაივიწყებს ქართველი ერი, რომლისაღმ
სიყვარულით აღსავსე იყო მისი ელვარე და მზურვალე
გული.

ბა. ღვინძია

მ ო ხ ა რ ღ თ ა მ ე გ ო ბ ა რ ი

ჩემად მოხვედი ქართულ დრამატურგიასა და ბე-
ლეტრისტიკაში და ჩემადვე წახვედი ამა ქვეყნიდან.
ორმოცი წელი კალმით ემსახურებოდი შენს სამ-
შობლოს, შენს ხალხს, რომელიც ეგზომ გიყვარდა.

შენ იყავი პირველი საბავშვო დრამატურგი და
რიგი წლების განმავლობაში მოზარდმაყურებელთა
ქართული თეატრის სცენაზე ხშირად გვიხილავს შენს
მეორე გადმოქართულეული, თუ საკუთარი პიესები.
ქართველი კაცის წიგნის თაროზე ალაგია შენი სათავე-
გადასავლო და პატრიოტული მოთხრობები. ეს ნაწარ-
მოებები დიდ გონებრივ საზრდოსა და ესთეტიკურ სია-
მოვნებას ანიჭებდა ჩვენს ნორჩ თაობებს.

შენი წიგნების „ჩამოლილი ქორწილის“, „მძლეთა
მძლის“, „უცნაური ცხოველის“, „ფალავანისა“ და
სხვა საბავშვო ნაწერების იდია არის აჩვენოს ქართვე-
ლი ხალხის კეთილშობილება, კაცთმოყვარეობა, ნა-
თელი მომავლის რწმენა, ქართველი ხალხის მუყაითი
შრომის უნარი, ხოლო „ლეკეთა სასძლოში“, ქართ-
ველი ხალხის ჰუმანიზმი, მეგობრობა და გმობობა უფ-
რო მალა აიყვანე.

ვაი, რომ მის ბოლომდის დაბეჭდვას ვერ მოესწა-
რი და მისი ჭავრი თან წაიღე.

ნაადრევად შემოგებარა ავადმყოფობა და ველარც
ახალი რომანის ჩანაფიქრი განახორციელე.

გინდოდა შენი ამავდარი მოზარდმაყურებელთა
ქართული თეატრისათვის ახალი პიესა დაგეწერა. ეკ-
ლარ მოასწარი.

ისე წახვედი, ერთი მაღლიანი წერილი არ დამე-
რალა შენს შემოქმედებაზე, მაგრამ არავის ემდუ-
როდი.

ქარგი კი ყველაფერი ვახარებდა.
შური და ღვარძლი შენს ბუნებას არ ეგუებოდა.
ნუგეში მხოლოდ შენი საკუთარი მყულრო, საყუ-
რელი ოჯახი იყო.

შენი ოჯახის კარი ყველასათვის ღია იყო.
სტუმართმოყვარეობა და გულუხვობა შენთან გა-
ნუყრელი იყო, მზიარული იყავი, თუნდაც სევდა გქო-
ნოდა გულში.

ასეთივე იყავი მძიმე ავადმყოფობის დროსაც.
ვინც ახლოს გიცნობდა, ასეთად დარჩები მია-
ხსოვნაში.

დაულალავი შრომელი იყავი თითქოს, მაგრამ ამა-
ნაც გიმტყუნა, ალბათ სამუდამო დასვენება გესაჭი-
რობოდა, თუმცა სულის ამობღამდის სიცოცხლე გინ-
დოდა და მის ეტრფოდი.

მაგრამ, ვაი, რომ სიყვდილმა ვაჭობა და უდროოდ
მოსწყვიტა შენი ვარსკვლავი.

შმიედლობთ ჩემო ტკბილო და ახლო მეგობარო.

ანა ღვინძიაშვილი

2. ზოგადი მოსაზრებები ზეგნების სფეროებზე

საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ და მ. გორკის სახელობის ლენინგრადის აკადემიურმა დრამა თეატრმა საქართველოს ხელოვნების მუშაკთა სახლში მოაწვეეს სსრ კავშირის სახალხო არტისტის, ლენინგრის პრემიის ლაურეატის გიორგი ტოვსტონოვოვის შემოქმედების ამსახველი გამოფენა.

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის 50 წლისთავთან დაკავშირებით სრულიად რუსეთის თეატრალურმა საზოგადოებამ მიიღო დადგენილება საბჭოთა რეჟისორების მოღვაწეობის ამსახველი შემოქმედებითი გამოფენების მოწყობის შესახებ. პირველი ასეთი გამოფენა თანამედროვე საბჭოთა რეჟისორის გიორგი ტოვსტონოვოვის შემოქმედებას მიეძღვნა, გამოფენაზე წარმოდგენილი მასალები მნახველს აცნობდნენ მის მიერ დადგმულ სპექტაკლებს. გამოფენილი იყო მაკეტები, დეკორაციის ესკიზები, ფოტოები და აფიშები.

ამ გამოფენაზე გიორგი ტოვსტონოვოვი გაცივანთან არა მხოლოდ როგორც რეჟისორი, არამედ როგორც მხატვარიც. მის მიერ მხატვრულად გაფორმებული სპექტაკლებიდან აღსანიშნავია „მელა და ყურძენი“, „მდამბინი“ და „ვაი ქუჩისაგან“.

გამოფენილი იყო მასალები, რომლებიც ასახავდნენ მ. გორკის სახელობის ლენინგრადის აკადემიური დიდი თეატრის გასტროლებს საზღვარგარეთ და პირადად გიორგი ტოვსტონოვოვის გამოსვლებს მსოფლიოს სხვადასხვა ქალაქებში. გამოფენის მასალებში წარმოდგენილი იყო აგრეთვე მის მიერ საზღვარგარეთ და-

გმული სპექტაკლები, მისი სტატიები და გამოსვლები თეატრისა და რეჟისურის საკითხებზე. განსაკუთრებულ ადგილს ჰქონდა დათმობილი მის პედაგოგიურსა და საზოგადოებრივ მოღვაწეობას.

მასალის სიმდიერის გამო ძალიან სუსტად იყო წარმოდგენილი ტოვსტონოვოვის საქართველოში მოღვაწეობის პერიოდი.

გამოფენის გახსნის წინ მოეწყო მკაფურებელია შეხვედრა რეჟისორ გიორგი ტოვსტონოვოვთან. შეხვედრა შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დოდო ანთაძემ, რომელმაც თავის სიტყვაში აღნიშნა ტოვსტონოვოვის დიდი დამსახურება საბჭოთა თეატრალური კულტურის წინაშე.

ტოვსტონოვოვის მიესალმნენ ხელოვნების დამსახურებულ მოღვაწე ნათელა ურუშაძე. რუსეთის თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი გიგა ლორთქიფანიძე, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი შედეა ჭაფარიძე, ყურანალ „საბჭოთა ხელოვნების“ რედაქტორი ოთარ ეგაძე, კულტურის მინისტრის მოადგილე აკაკი დვალისვილი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი შავრ პიასციკი, სსრ კავშირის სახალხო არტისტი სერგო ზაქარიაძე და სხვ. დასასრულს სიტყვა წარმოთქვა გიორგი ტოვსტონოვოვმა. მისი სიტყვა ქართველი საზოგადოებრიობისადმი მდლიერების გრძნობით იყო აღსავსე.

თინა ტაბიძე

ყაზბეგისადმი მიძღვნილი სლაგო

შმსრულდა 120 წელი ქართული ლიტერატურის კლასიკოსი ალექსანდრე ყაზბეგის დაბადებიდან. ამასთან დაკავშირებით საქართველოს თეატრალურმა საზოგადოებამ მწერლის მშობლიურ სოფელ ყაზბეგში მოაწყო გამსვლელი სამეცნიერო სესია.

სესია შესავალი სიტყვით გახსნა საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარემ, რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა დოდო ანთაძემ. მან ილაპარაკა ალ. ყაზბეგის მიწვევით ქართულ სიტყვა-კაზმულ მწერლობასა და თეატრში და მოხსენებასათვის სიტყვა მისცა პროფესორ დიმიტრი ჭანელიძეს. დიმიტრი ჭანელიძემ თავის მოხსენებაში განიხილა

ალ. ყაზბეგის თეატრალური მოღვაწეობის საკითხები. ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ ნინო შვანგირაძემ კი ილაპარაკა იმაზე თუ როგორ განხორციელდა ქართულ სცენაზე ალ. ყაზბეგის პიესები.

„ალექსანდრე ყაზბეგი და ხევი“ — ასეთი იყო ყაზბეგელი ფილოლოგის ვერა ტურაშვილის საინტერესო მოხსენების თემა.

ალექსანდრე ყაზბეგისადმი მიძღვნილი საკუთარი ლექსი წაიკითხა გაზეთ „დარიალის“ რედაქტორმა იასონ სუჟაშვილმა.

სამეცნიერო სესია შეაჯამა დ. ანთაძემ.

„მომავლის“ მოამბეები

ყოფრანული არ არის მხოლოდ ავტორთა ფართო წრის საყოფიერო მუშაობის შედეგი, ყოფრანული არ იბადება მხოლოდ რედაქციის ხმაურთან ოჯახში, ყოფრანულიცაა დაუდგრომელი და მოუსვენარი შრომის შედეგად, იგი საერთო საქმეა. მართალია, ყოფრანლის იდეურსა და მხატვრულ გეზს რედაქცია წარმართავს, იგი ფიქრობს რომ ყოფრანული საყოფიეროა იყოს, ყველაში აქოფის მასში სულიერი საზრდო, გამოირჩეოდეს იდეური სიმბავლით, მაგრამ თანამედროვე მეთხველს აღარ აკმაყოფილებს მხოლოდ დრმა შინაარსი პერიოდული გამოცემებისა. დიდი ხანია დავიწყებას მიეცა ეს დრო, როცა ყოფრანლები უფერული, უფრო სწორად კი, უსინფერ ქალაღზე იბეჭდებოდა, უზარმაზარ თხზულებას ისე ჩაიკითხავდით, რომ ერთი ნახატაც არ შეგხვდებოდათ, ერთხელაც ვერ დასვენებდა თვალთ. ათასგვარი სტამბური შეცდომები კი ერთიორად აბრუნდებდა საქმეს... ეს დრო დავიწყებას მიეცა. ხალხმა, მის მიერ შექმნილმა ახალმა ტექნიკამ ამ სფეროშიც თქვა თავისი სიტყვა.

დღეს ყოფრანლის რიგანად გამოცემაზე ისევე ზრუნავენ სტამბის მუშები, როგორც რედაქციის მუშაგები, მათაც ისევე შესტკივთ გული, როგორც ჩვენ, ყოფრანლისტებს. ასევეა ჩვენს „თეატრალურ მოამბეზეც“. მართალია, თავისი მოცულობით იგი არ ქმნის დიდ წინააღმდეგობებს, მართალია სტამბის მუშებს გულს არ „უწვირდებს“ ყოველი გაზეთისა თუ ყოფრანლის „დანიშნულებული“ მხატვრული კლიშე, მაგრამ ყოფრანული ჩანაც ყოფრანლია, მას მაინც ჩაუფლებელი შრომა სჭირდება, ვიდრე ყოფრანლისტის ჩანაფიქრიდან ქალაღზე ბრუნებებით არ ჩამწყრივდებთან მეთხველისათვის საინტერესო და საჭირო სიტყვები, ფრაზები.

„თეატრალური მოამბეს“ ერთი მისაზარტი აქვს — თეატრალური საზოგადოების სტამბა. პატარა, ჭერ კიდევ კარგად მოუწყოხელი, მაგრამ ღონიერი და ბებერი სასიკეთო წიგნის მშობელი სტამბა.

„ამ სახლში ცხოვრობდა საბჭოთა ლიტერატურის ფუძემდებელი ალექსეი მაქსიმეს ძე გორკი“ — სწერია სტამბის შესავლელთან. დიან, სწორედ იმ ოთახში იწერებოდა „მაკარ ჩუდრა“, რომელშიც ახლა ჩვენი „მომამბე“ იბადება ხანგრძლივი სიცოცხლისათვის. არის რაღაც სიმბოლიური (შეიძლება შორეული მაგრაამ მაინც) იმამში, რომ ასეთი წარსულის მქონე სახლში დღეს ასეთი რამ კეთდება.

სტამბაში რომ შეხვალთ, პირველად დირექტორს — შალვა მებურიშვილს მოიკითხავთ. იმდენად მოძრაი და მეკაცბული კაცია, გაგვიკრებთათ კიდევ მის ასაკს რომ გაიგებთ. მუ წლის ასაკში ისე უჩადალდ მხოლოდ ააღზე მზენ ადამიანები გამოიყურებთან.

— ბატონო შალვა, ცოტა დავგიგვიანდა „მომამბის“ ჩამოგვანა და აბა თქვენ იცით...

— რა ვქნა, ბატონო, ათასი შეკვეთაა, აქეთ „ძეველის მეგობარი“, აქეთ „მომამბე“, აქეთ წიგნებიო. მერე კიდევ პატარა-პატარა შეკვეთები და ხომ იცით... ვერავის ვერ დავაღალატებ... რა ვქნა...

ეს ჩვეულებრივი დიალოგია ჩვენს სტამბაში, პაგრამ არ გეგონათ, რომ მისი კოლექცივი გეგმებს ვერ ასრულებდეს. პირიქით, არ ყოფილა არც ერთი შემთხვევა, რომ თეატრალური საზოგადოების სტამბას არა მარტო კარგად, უდიდესი გადაჭარბებითაც არ შეესრულებინოს გეგმები.

რედაქციიდან გაგვანელი დედნები უპირველესად ლინოტიპისტ კონსტანტინე ხუცევითან იყრის თავს. სწორედ ისაა თავი და თავი, წამოწყვეტი, ამიტომაცაა, რომ კონსტანტინეს ხშირად ვეუბნებით:

— კონსტანტინე, გვაგვიანდება, აბა შენ იცი...

კონსტანტინე კი აუჩქარებელი კაცია, ასეთი სიტყვები მასზე არ მოქმედებს და მაინც მისთვის ჩვეული აუჩქარებლობით აკეთებს საქმეს. ამაზე იტყვის ხოლმე დ. ჭოჭუა, რომელსაც როგორც იტყვიან, ათი კბილი მოუცვლია სტამბაში:

ლ ა უ რ ე ა გ ე ბ ი

საბჭოთა კავშირის კულტურის სამინისტროს კოლეგიაში და საბჭოთა კავშირის მწერალთა კავშირის გამგეობაში დამატკიცეს თუთრის გადაწყვეტილება, რომელიც გარკვეული დროის განმავლობაში განიხილავდა დრამატული ნაწარმოებების საკავშირო კონკურსის შედეგებს.

ყოფრწი წარმომადგენლობითი იყო და თავის რიგებში აერთიანებდა საბჭოთა თეატრის, დრამატურგიის ოჯალსაჩინო წარმომადგენლებს.

1967 წელს თუთრში განიხილა ჩვენი ქვეყნის ასამდე თეატრის დაახლოებით სამასი სპექტაკლი.

კონკურსში მონაწილეობდნენ ჩვენი რესპუბლიკის თეატრებიც. სასიამოვნოა, რომ მარჩანიშვილის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლმა „წმინდანები ჭოჭოხეთში“ (დრამატურგი ა. გეწაძე) მესამე საპატიო პრემია დაიმსახურა, ხოლო რუსთაველის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლმა „ჩვენ, მისი უდიდებულესობა“ (დრამატურგი ს. დოლიძე, რ. ებრაიძე) და ჭიათურის სახელმწიფო თეატრის სპექტაკლმა „ცხოვრება კაცი-სა“ (დრამატურგი გ. ხუმაშვილი) წამახალისებელი დიპლომები მიიღეს.

— იმ, რა დრო იყო ახალგაზრდობა?

დ. ჭოჭუა რამდენიმე ათეული წელია სტამბაში მუშაობს. მას ახსოვს როგორ ისტამბებოდა „თეატრალური მოამბის“ ადრეული წლების ნომრები. მას ახსოვს როგორ იზრდებოდა და წელში იმართებოდა ეს უფრანკი და განა მხოლოდ ეს უფრანკი? ვინ იცის, რამდენ უფრანკს თუ წიგნს გაუყვლია მის ხელში, უფრო სწორად რამდენი წიგნისა თუ უფრანკისათვის მიუნიჭებია სიორცხლე. ამიტომაცაა რომ დ. ჭოჭუას მუდამ პატივისცემით იხსენიებენ, მის შესახებ არა ერთხელ დაუწერიათ თბილი და მაღლიერების გამომახტველი სტრიქონები.

მეტრამბაზე ზინა საცერაძეს ბევრი რამ აკავშირებს „თეატრალურ მოამბესთან“, კონსტანტინეს მიერ სტრიქონებად ქცეულ ტყუილს იგი სულ სხვა ფორმას აძლევს — გვერდებად ანაწილებს, კრავს და ოდნავი ფანტაზიის მქონე კაცს უკვე შეუძლია წარმოადგინოს იქონიოს იმაზე თუ როგორი ფორმა ექნება უფრანკს. ზინა დაუდგრომელი ქალია. იგი წარბსაც კი არ შეიხრის თუ ერთხელ შეკრული გვერდის დაშლა მოუწყვეს, რადგან იცის, რომ ძიება გამარჯვების საწინდარია: ვა თვის ძვირად საღირაოდ დროს სწირავს ამ ძიებას.

კიდევ რამდენიმე ოპერაცია და უფრანკი დასაბეჭდად მზადაა, მაგრამ ვიდრე უფრანკი მბეჭდავების ოთარ მახინჯავლის, ზოია ივანოვასა და ალექსი და-

ცაბიძის ხელში აღმოჩნდებოდაც, მას მზრუნველ დედასავით დასტრიალებს თავს ირა წიკლაური. სწორედ ირია ხელმძღვანელი და პატრონი „მოამბის“ სტამბაში მოსვლის დღიდან, მანამ სანამ იგი უდას ჩაიცემდეს და მზის შუქს იხილავდეს. სწორედ ირას მეოხებით ეწყვა „ხელმძღვანელობა ცენტრიდან“ მომზადებისა და ბეჭდვის პროცესს.

ხოლო როცა „მოამბე“ საბეჭდ მანქანაზე „ავა“ აქ უკვე ზემოხსენებული ტრიოს ვუქაცობაზეა საქმე, მით უნდა უზრუნველყონ დროული და უხარვეზო ბეჭდა, რადგან იმას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. დირექტორის მოადგილე გულო ამასუყელმაც კარგი „ცემულის შენთება“ იცის. თუ ეტყვი ასე და ასეა საქმე და დაგვეხმარეო, არ დაგზარდება, ყველაფერი თვალის დახამამებაში კეთდება.

და აი, „თეატრალური მოამბე“ დაიბეჭდა, იგი უკვე მიიღო მკითხველმა, ჩაჭდა სავარძელში და გატაცებით კითხულობს თეატრალური ხელოვნებისადმი მიძღვნილ წერილებს. კითხულობს და, ალბათ, არც კი იცის, რომ გორკის ქუჩაზე სახლში, სადაც ცხოვრობდა გორკი, სტამბის დაუზარელი და ენერგიული მუშაკები არა მხოლოდ თვინათი მოვალეობის მოხდისათვის, არამედ სიყვარულით და მუსყათოდ ამზადებენ „თეატრალური მოამბის“ შორიგ ნომერს.

გურამ ბატიაშვილი

ახალი თეატრალური ნიშნები

თეატრალური ლიტერატურის მოყვარულებმა ამ უკანასკნელ ხანს მიიღეს სხვადასხვა გამომცემლობების მიერ გამოცემული წიგნები, რომლებიც აშუქებენ ჩვენი თეატრის წარსულისა თუ თანამედროვეობის საკითხებს:

დ. ჭანელიძე „რუსთველი და სახიობა“ (რედ. ი. მებერაძე)

ნ. ურუშაძე — „ვეფხისტყაოსანი და ქართული აქტიორული ხელოვნება“ (რედ. დ. ჭანელიძე)

გ. ბუხნიკაშვილი, ნ. ლაშხია „მანარაძის თეატრი“ (ნ. გურაბანიძე)

ვ. ანჯაფარიძე — „თეატრალური წერილები“ (რედ. ე. ქარელიშვილი)

ვერიკო ანჯაფარიძე — ფოტო-ილუსტრირებული ალბომი შემდეგ კ. ნიხიაშვილი (რედ. აქტორები ა. დვალისვილი, ნ. ურუშაძე)

ო. ბაქანიძე „უკრაინული თეატრი თბილისში“ (რედ. გ. შალამბერიძე)

ნ. ურუშაძე — ვერიკო ანჯაფარიძე (რედ. გ. ბუხნიკაშვილი)

ე. ქარელიშვილი — შალვა ლაბაშვიდი (რედ. ნ. შვანგირაძე)

ნ. შვანგირაძე — ირაკლი გამრეკელი — (რედ. ა. შალუტაშვილი)

ბ. ნაკიძე — ევტროფი თალაკვაძე — (რედ. ა. დვალისვილი)

ვ. ჩინჩალაძე — ზაქარია ფალიაშვილი — (რედ. ა. წულუკიძე)

ვ. კიკნაძე — ალექსანდრე წუწუნავა — (რედ. ა. წულუკიძე)

ვ. კიკნაძე — ქართველი რეჟისორები (რედ. ე. ციგურია).

გ. ბაზანიძე — კოტე მარჯანიშვილი — (რედ. ე. კიკნაძე)

შ. კვანცაძე — ლადო მალაზონია — (რედ. გ. კლდიაშვილი)

ა. შალუტაშვილი — ალექსანდრე ახმეტელი — (რედ. ვ. კიკნაძე)

ნ. გურაბანიძე — გიორგი შავგულიძე — (რედ. ა. დვალისვილი)

შ ი ნ ბ ა რ ს ი

ვერიკო ანჯაფარიძის სასცენო მოღვაწეობის 50 წლისთავი
ნ. ურუშაძე — დიდი ხელოვანი 3

იუბილარს ულოცავენ

საქართველოს თეატრალური საზოგადოებისაგან	4
ქართული მწერლებისაგან	4
უკრაინის თეატრალური საზოგადოებისაგან	5
აზერბაიჯანის თეატრალური საზოგადოებისაგან	5
ბელორუსიის თეატრალური საზოგადოებისაგან	5
რიგელი მეგობრებისაგან	5
სომხეთის თეატრალური საზოგადოებისაგან	6
რუსთაველის თეატრისაგან	6
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტისაგან	6
მარჯანიშვილის თეატრისაგან	7
აჭემიანი, ფაფაზიანი, გულაზიანი, ჩანიბეიანი, ჟამენი, ავეტიანიანი	7
მიკოლა ბაჟანი	8
იან სულრაბაძე	9
იური ზავაძისკი	8
სერგეი იუტკევიჩი	9

ქართული სცენის სიამაჲე

საგასტროლო სპექტაკლების განხილვა

ახალგაზრდული თეატრის წარმატებები 9

რესპუბლიკის თეატრალურ აფიშასთან

ნ. გენია — „ბაიადერა“	11
მომღერლის საღამო	12
ოთარ მამფორია — უშანგის ხმა (ლექსი)	13
თეატრალური საზოგადოების ახალი წევრები	13
თვალი გაუღწეოროთ მომავალს	
გვესაუბრება საქართველოს თეატრალური საზოგადოების თავმჯდომარე დოღო ანთაძე .	14

ჩვენს იუბილარებში

სოსო მებურიშვილი	15
ივანე დავითიანი	16
25 წელი სცენაზე	16
ნ. მესხი — ვახტანგ ჩელთისპირელი	17

ღვაწლმოსილთა გახსენება

კ. კვიციანი რ. ბერძენი — ანდრო მურუსიძე	18
ს. შვიშვილი — ვარლამ ჩხიკვაძე	19
ციოხრაშვილი — ვარლამ ჩხიკვაძე	20
ნ. სვანიშვილი — წარმატება და აღიარება	21
შემოქმედებითი საუბარი	22
თეატრის იუბილე	22

გამოთხოვება

ე. ქარელიშვილი — თამარ ჭავჭავაძე	23
ა. დევიძე — სიმონ შვირთაძე	25
ა. ლვინაშვილი — მოხარულთა მეგობარი	26
თ. ტაბიძე — გ. ტოქსტონოვოვის შემოქმედება სტენდებზე	27
ყაზბეგისადმი მიძღვნილი საღამო	27
გ. ბათიაშვილი — „მამის“ მოამბე	28
ლაურეატები	28
ახალი წიგნები	29

СОДЕРЖАНИЕ

50-летие сценической деятельности Верико Анджапаридзе	3
Натела Урушадзе — Большой мастер	3
Юбиляра поздравляют:	
Театральное Общество Грузии	4
Грузинские писатели	4
Театральное Общество Украины	5
Театральное Общество Азербайджана	5
Театральное Общество Белорусии	5
Рижские друзья	6
Театральное Общество Армении	6
Театр им. Руставели	6
Тбилисский Государственный университет	6
Театр им. Марджанишвили	7
Царев	7
Аджемян, Папазян, Гулазян, Джанибекиян, Жасмен и Аветисян	7
Микола Бажан	8
Ян Судрабкали	8
Юрий Завадский	8
Сергей Юткевич	8
Гордость Грузинской сцены	8
Обеуждение Гострольных спектаклей	
Успехи молодежного театра	9
У театральной афиши республики	
Н. Гуния — «Баядера»	11
Вечер певичи	12
Отар Мампория — «Голос Упангии» (стихотворение)	13
Новые члены Театрального Общества	13
С думой о будущем	
Беседа с председателем Театрального Общества Грузии Д. Антадзе	14
Наши юбиляры:	
Сосо Мебуришвили	15
Иван Давитян	16
25 лет на сцене	16
Нуру Месхи — «Вахтанг Челтиспирели»	17
Вспомним заслуженных	
Андро Мурусидзе	18
Варлам Чхиквадзе	19
Гастроли Кировабадцев	20
Н. Сванишвили — «Успех и признание»	21
Творческая беседа	22
Юбилей театра	22
Прозащие	
Е. Карелишвили — Тамара Чавчавадзе	23
А. Девидзе — Симон Мтварадзе	25
А. Гвиниашвили — Последнее слово другу	26
Г. Табидзе — Творчество Товстоногова на стендах	27
Вечер, посвященный А. Казбеги	27
С тех, кто многое сделал для «Моамбе»	23
Новые книги	28
Лауреаты	29

Т О Г
В Е С Т Н И К

ТЕАТРАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА ГРУЗИИ

(на грузинском языке)

Тбилиси--1968

№ 2 (44)

ფასი 18 კაპ.
Цена 18 коп.

გადაეცა წარმოებას 8/VII 1968 წ.

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 1/VIII 1968 წ.

ნაბეჭდ ფორმათა რაოდენობა 2

შ. 2680

უე 10501

ტ. 350

საქართველოს თეატრალური საზ.-ბის სტამბა. თბილისი, გორკის ქ. № 3
Типография Театрального Общества Грузии. Тбилиси, ул. Горького № 3